

Broj: 02-02-5-426-3/14

Tuzla, 14.04.2015. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO:	20-04-2015		
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj prijeka
02-02-5	28	586/K	

✉ **PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE**

- Predstavnički Dom BiH
- Dom naroda BiH

Poštovani,

U skladu sa članom 4.10. Zakona o prijenosu, regulatoru i operateru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini („ Službeni glasnik BiH“, br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11) dostavljamo Vam Izvještaj o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju u 2014. godini.

S poštovanjem,

Nikola PEJIC
predsjedatelj Komisije

Prilog: kao u tekstu x 100

Босна и Херцеговина

**ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ**

**ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ
ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ
У 2014. ГОДИНИ**

Тузла, децембар 2014. године

Садржина

1.	УВОД.....	1
2.	САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ.....	3
3.	КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ.....	5
3.1	Правила и документа ДЕРК-а.....	5
3.2	Документа која одобрава ДЕРК.....	8
3.3	Поступци издавања лиценци.....	14
3.4	Праћење активности лиценцираних субјеката.....	16
3.5	Технички аспект рада електроенергетског система.....	18
3.6	Поступци одређивања тарифа.....	22
3.7	Тржиште електричне енергије.....	24
3.8	Енергетска статистика.....	32
3.9	Остале активности.....	35
4.	АКТИВНОСТИ У МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА.....	39
4.1	Енергетска заједница.....	39
4.2	Регионална асоцијација енергетских регулатора – ERRA.....	48
4.3	Асоцијација медитеранских енергетских регулатора – MEDREG.....	50
4.4	Међународна конфедерација енергетских регулатора – ICER.....	51
5.	РЕВИЗОРСКИ ИЗВЈЕШТАЈ.....	55
6.	ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2015. ГОДИНИ.....	57
ПРИЛОЗИ		
A:	Основни подаци о електроенергетском систему Босне и Херцеговине.....	61
B:	Основни електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине.....	63
Ц:	Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине.....	65

*“...правила конкуренције садрже одређене аспекте који нису компатибилни са системом.
...чак и тамо гдје је постигнута потпуна конкуренција... постоји потреба да се користе одређени
'регулаторни' принципи како би се обезбиједило да конкурентни систем добро функционише.”*

Валтер ОЈКЕН, из књиге *Принципи економске политике*
(Grundsätze der Wirtschaftspolitik, Tübingen: Mohr 1952.)

1. УВОД

На путу ка евроатлантским интеграцијама Босна и Херцеговина је преузела обавезе да усклади своје законодавство са правним оквиром Европске уније, прихватајући принципе тржишне економије, промоцију одрживог развоја и безбједност снабдијевања енергијом. Нажалост, закашњење у транспозицији правно обавезујућег *acquis*-а Енергетске заједнице, односно ЕУ одгађа потребну реформу сектора, те отежава либерализацију и интеграцију тржишта енергије БиХ са тржиштем Европске уније.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) је независна институција Босне и Херцеговине, која дјелује у складу са принципима објективности, транспарентности и равноправности, и има јурисдикције и одговорности над преносом електричне енергије, операцијама преносног система и међународном трговином електричном енергијом, као и над производњом, дистрибуцијом и снабдијевањем електричном енергијом купаца у Брчко Дистрикту БиХ.

ДЕРК је непрофитна институција и финансира се из регулаторних накнада које плаћају лиценцирани субјекти.

Ипак, крајем 2014. године најављено спровођење институционалних реформи и успостава функционалних и ефикасних механизма координације на свим нивоима власти обећава да ће БиХ убрзати свој пут ка ЕУ. На том путу се намеће важним кохерентност развоја енергетских политика у БиХ, тим прије што Европска унија спроводи реформу и реорганизацију своје енергетске политике градећи европску енергетску унију, у којој Енергетска заједница чини значајан елемент. Будућност и даљи развој саме Енергетске заједнице, такође је била и остаје предмет бројних анализа и јавних расправа које имају за циљ избор оптималних опција у њеном јачању и проширењу.

Босна и Херцеговина се мора пуно енергичније укључити у све реформске процесе како би енергетски сектор искористила као један од основних потенцијала за свој будући економски раст и јачање сарадње са комшијским земљама и са Европском унијом.

У 2014. години су учињени важни кораци у превазилажењу вишегодишњих проблема у управљању и раду Електропреноса БиХ. Компанија је у сарадњи са Независним оператором система у БиХ донијела више планских докумената, а након што их је ДЕРК одобрио започета је и реализација неопходних инвестиција у преносни систем БиХ. Протеклу годину је обиљежио и оперативни почетак рада Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи, која је 27. новембра 2014. године организовала годишње аукције на границама БиХ – Црна Гора и БиХ – Хрватска, а очекује се скоро организовање аукција на свим границама у југоисточној Европи.

Електроенергетски систем БиХ је у току 2014. године радио стабилно и свим корисницима система је омогућен функционалан рад према дефинисаним стандардима квалитета. Стабилност система није озбиљније нарушена ни у условима катастрофалних мајских поплава и појаве бројних клизишта узрокованих изузетно великим количинама падавина, када је било искључено седам трафостаница 110/x kV и дванаест далеководова.

Укупна производња електричне енергије у 2014. години је износила 15.030 GWh и мања је 7,8 % у односу на претходну

хидролошки изузетно повољну годину. У хидроелектранама је произведено 5.821 GWh, односно 18,3 % мање него у 2013. години. Ипак, и протекла 2014. година је хидролошки погодовала остварењу веће производње у хидроелектранама од планиране. Производња у термоелектранама је износила 8.921 GWh и за 0,2 % је мања у односу на претходну годину. Производња у малим хидроелектранама, соларним и вјетроелектранама износила је 264,1 GWh, а у индустријским електроанама 24,6 GWh.

Укупна потрошња електричне енергије у БиХ је износила 12.210 GWh, и у односу на претходну годину је мања за 349 GWh или 2,8 %. При томе је потрошња купаца прикључених на мрежу преноса пала за 8,1 %, а дистрибутивна потрошња за 0,9 %. Тако је настављен тренд пада потрошње електричне енергије започет у 2013. години, као посљедица смањене потрошње индустријских купаца.

Максимално оптерећење електроенергетског система у 2014. години забиљежено је 31. децембра у 18,00 часова и износило је 2.207 MW. Тиме је премашен ранији историјски максимум од 2.173 MW забиљежен у истом дану и часу 2010. године.

Укупна електрична енергија на преносној мрежи је износила 17.681,5 GWh, што је осјетно мање од 18.936,8 GWh у 2013. години. Стога су и преносни губици мањи за 11,3 % у односу на претходну годину и износили су 304 GWh, односно 1,7 % у односу на укупно пренијету електричну енергију. Дистрибутивни губици настављају тренд смањења и износили су 1.018 GWh или 10,74 % у односу на бруто дистрибутивну потрошњу, што је најнижи ниво у историји електроенергетског сектора БиХ.

Укупно је извезено 3.716 GWh, што је 28 %, односно 1.446 GWh мање него у претходној години, и у највећој мјери је директна посљедица смањења производње електричне енергије. Увоз електричне енергије је износио 953 GWh, односно 31 % или 429 GWh мање него у 2013. години. Регистровани транзит електричне енергије преко преносне мреже БиХ је износио 1.448 GWh, што је повећање од 26 % у односу на 2013. годину.

Извјештај о раду ДЕРК-а у 2014. години омогућава преглед циљева више програма и пројеката разних институција а нарочито Европске комисије и Енергетске заједнице, који помажу реализацију обавеза енергетског сектора БиХ.

Ревизорски извјештај за још једну пословну годину указује да ДЕРК рационално располаже својим средствима, на трагу препорука и захтјева надлежних радних тијела оба дома Парламентарне скупштине БиХ, објективно и истинито приказујући њихов утросак и стање.

2. САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ

Државну регулаторну комисију за електричну енергију је основала Парламентарна скупштина БиХ доношењем Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ и именовањем чланова Комисије.

Извјештај о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију у 2013. години, разматран је и усвојен на сједницама оба дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине,

- *на 68. сједници Представничког дома одржаној 12. јуна 2014. године, већином гласова присутних, без гласова против, уз шест уздржаних гласова,*
- *и на 39. сједници Дома народа одржаној 10. јула 2014. године, већином гласова присутних, без гласова против, уз три уздржана гласа.*

Чланови Комисије из Федерације Босне и Херцеговине су:

- Мирсад Салкић, са другим мандатом од 5 година (од 30. децембра 2009. до 29. децембра 2014. године), и
- Никола Пејић, са мандатом од 5 година (од 24. септембра 2007. до 23. септембра 2012. године).

Члан Комисије из Републике Српске је

- Милорад Тушевљак, са мандатом од 5 година (од 10. августа 2011. до 9. августа 2016. године).

Уочљиво је да је 23. септембра 2012. године истекао први петогодишњи мандат једном члану Комисије из Федерације Босне и Херцеговине, те да је 29. децембра 2014. године истекао други петогодишњи мандат другом члану Комисије из Федерације. Имајући у виду да је *Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ* дефинисано да Комисија ради у пуном саставу и да одлуке доноси консензусом, а слиједом досадашње праксе, Никола Пејић и Мирсад Салкић и даље обављају функцију члана Комисије до завршетка процедура за именовање(-реименовање) чланова Комисије из Федерације БиХ.¹

Од успоставе Државне регулаторне комисије за електричну енергију њени чланови се на равноправном основу ротирају на функцији предсједавајућег сваке године. Ову функцију је до 30. јуна 2014. године обављао Мирсад Салкић. Никола Пејић је актуелни предсједавајући Комисије до 30. јуна 2015. године.

Рад Државне регулаторне комисије за електричну енергију организован је у четири сектора:

- Сектор за тарифе и тржишта,
- Сектор за лиценце и техничке послове,
- Сектор за правне послове,
- Сектор за финансијско-административне послове.

У функцији ефикаснијег обављања послова у ДЕРК-у се по потреби успостављају тематски радни тимови, у чијем раду учествују запосленици из различитих сектора.

¹ У вријеме израде овог извјештаја поступци избора два члана Комисије из Федерације Босне и Херцеговине налазе се у процедури у Влади овог ентитета. Након што предлоге Владе потврди Парламент Федерације БиХ, номинације се достављају Савјету министара Босне и Херцеговине, које предлаже именовања Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине.

Коришћењем разноврсних облика надградње знања и искуства, односно јачањем својих стручних капацитета ДЕРК прати захтјеве регулаторне праксе. Нова знања се стјечу на различитим струковним савјетовањима, конференцијама и тематским семинарима, у земљи и иностранству, као и учењем на даљину (енг. *distance e-learning*), које постаје све доминантније у пракси Комисије. Систематичност обуке ради континуираног усклађивања знања, вјештина и праксе са потребама и очекивањима институције се остварује и кроз стручне радионице Секретаријата Енергетске заједнице, образовне програме Регионалне асоцијације енергетских регулатора и Школе регулације у Фиренци, те семинаре Дирекције за европске интеграције, који су у функцији приступања и интеграције БиХ у Европску унију.

ДЕРК ће и даље бити посвећен обезбјеђењу континуираног професионализма особља кроз већ афирмисане али и кроз нове методе обуке, те употребу савремене техничке опреме. Оправданост оваквог одређивања потврђује и информатичка, комуникациона и презентациона компетентност већег броја појединаца да своја знања и искуства успјешно излажу и на међународним струковним скуповима регионалног карактера.

Поред стручног усавршавања својих запосленика, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је, на адекватан начин, информисала и преносила искуства из регулаторне праксе запосленицима регулисаних компанија, а учествовала је и у стручном усавршавању особља других регулаторних органа у региону. ДЕРК је такође пружао квалитетне стручне информације о енергетском сектору и његовој реформи, не само специјалистима из сектора него и широј јавности.

То је посебно било неопходно и видљиво током јавне кампање поводом потпуног отварања тржишта електричне енергије од 1. јануара 2015. године. У том оквиру ДЕРК је путем обавијести прилагођених широкој јавности, на једноставан и едукативан начин информисао домаћинства о правима која имају као купци електричне енергије и о слободи избора снабдјевача, односно компаније од које желе куповати електричну енергију и избору оне понуде за снабдјевање која им најбоље одговара. Информисање других категорија купаца је организовано кроз различите тематске конференције, семинаре и радионице, у склопу којих су представници Државног регулатора имали запажену улогу.

У раду ДЕРК-а настају велике количине разноврсне документације. Број докумената и информација је у сталном порасту. Чување, вредновање, излучивање и заштиту регистратурске грађе ДЕРК као њен стваралац организује под стручним надзором Архива Босне и Херцеговине. Оваква кооперација омогућава да се ови процеси одвијају по струковним принципима, знањима и препорукама и кроз међусобно упознавање двију институција.

У извјештајном периоду је само технички неисправна или описана и функционално застарјела опрема замјењивана новом.

“Делегација Европске уније у Босни и Херцеговини поздравља јавну кампању о предстојећем потпуном отварању тржишта електричне енергије која је у току, а коју реализују Државна регулаторна комисија за електричну енергију и ентитетски регулатори.”

Из саопштења за јавност Сарајево, 28. новембар 2014.

3. КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ

Током 2014. године Државна регулаторна комисија за електричну енергију је одржала 25 редовних сједница, 31 интерни састанак и организовала 12 јавних расправа, од чега је девет имало општи, а три формални карактер.

На редовним сједницама разматрају се и утврђују акта из регулаторне надлежности у складу са законом прописаним овлашћењима, а на интерним састанцима се разматрају питања и усвајају акти организационо-административне природе.

У циљу прибављања коментара заинтересованих лица и јавности на правила и прописе, или било који други документ, ДЕРК организује општу расправу. У циљу рјешавања техничких питања у току поступка и обраде процедуралних или суштинских питања, одржава се техничка расправа. У циљу утврђивања одлучујућих чињеница на основу којих би ДЕРК могао ријешити спор или одређене захтјеве, одржава се формална расправа.

Редовне сједнице и све врсте јавних расправа су отворене за јавност.

У извјештајном периоду, на транспарентан начин и уз вођење адекватних јавних расправа, у којима су поред субјеката из електроенергетског сектора своје коментаре могли давати и заинтересовани чланови јавности, Комисија је спроводила активности на усвајању и одобравању низа докумената, одређивању тарифа, издавању лиценци, и реализовала друге активности од којих су најзначајније груписане у подручја наведена у наставку.

Отвореност према јавности кроз консултације и комуникацију са свим заинтересованим члановима стручне али и шире јавности је темељна оријентација Комисије која помаже провјери исправности предложених рјешења прије њиховог коначног усвајања. Праксу међусобне размјене прибављених коментара јавности, у истим или сличним поступцима, примјењују сва три регулаторна органа која дјелују у енергетском сектору Босне и Херцеговине.

3.1 Правила и документа ДЕРК-а

Нови начин пружања помоћних услуга и балансирања електроенергетског система БиХ

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је, свјесна значаја помоћних услуга и балансирања електроенергетског система у БиХ, 2013. године покренула низ активности ради установљавања новог начина пружања помоћних услуга за балансирање електроенергетског система БиХ, који ће за разлику од досадашњег потпуно регулисаног приступа бити базиран на тржишним принципима.

Приступ представљен у документу *Предлог рјешења за унапређење помоћних услуга и механизма за балансирање у БиХ* (документат је припремила DNV KEMA Energy & Sustainability/KEMA Consulting GmbH) наишао је на позитиван пријем у цијелом електроенергетском сектору БиХ и потакнуо идеју ДЕРК-а да се темељна рјешења даљом разрадом преточе у практично спроводива правила која ову проблематику регулишу на новим основама.

У овом смислу ДЕРК је септембра 2013. године ангажовао истог консултанта. Заједнички тим Консултанта, ДЕРК-а и НОС-а БиХ, користећи документа претходно развијана у склопу USAID пројекта *Асистенција регулативи и реформи електроенергетског сектора (REAP)* припремио је *Концепт помоћних*

услуга за балансирање електроенергетског система Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Концепт помоћних услуга или Концепт). ДЕРК је коначан текст Концепта утврдио у марту 2014. године, уз оцјену да докуменат обезбјеђује стабилан и поуздан рад електроенергетског система и испуњавање међународних обавеза БиХ, прије свега према Уговору о успостави Енергетске заједнице, те Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E) и њеној Регионалној групи Континенталне Европе, односно Контролном блоку СХБ (Словенија – Хрватска – Босна и Херцеговина). Истовремено је утврђен План активности на реализацији Концепта, а покренуте су и активности на доношењу нових Тржишних правила, те припреми додатних процедура и правила потребних за њихову имплементацију, како би ефективна примјена рјешења из Концепта могла започети 1. јануара 2015. године.

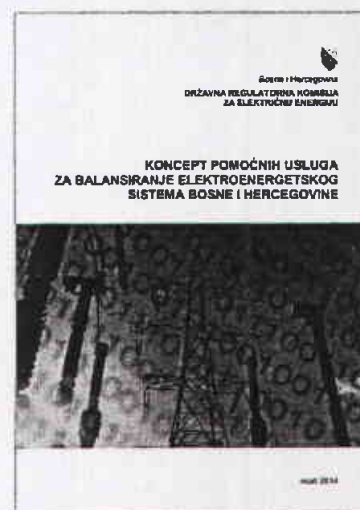
Пружање помоћних услуга на потпуно регулисани начин, не задовољава потребе електроенергетског система БиХ, посебно када је у питању секундарна регулација. У садашњој улози НОС БиХ не може набављати недостајуће резерве и балансну енергију (енергију у равнотежења). На перманентан дефицит резерве и учестала значајнија одступања према Контролном блоку СХБ на која указује Оператор преносног система Словеније (ЕЛЕС) као његов лидер, због неодговорности електропривреда и немогућности санкционисања таквог понашања путем тржишних механизма, постојећи модел заснован на строго регулисаном механизму нема адекватног одговора.

Концепт помоћних услуга са илустрацијама значајног броја процедура које је требало израдити, трасирао је даље правце хитног употпуњавања постојећег регулаторног оквира пружања помоћних услуга за балансирање електроенергетског система БиХ и за његово оперативно стављање у функцију.

У том смислу ДЕРК је у јулу 2014. године, након поступка јавне расправе, измјенио и допунио *Методологију за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора преносног система и помоћне услуге*. Очекивања ДЕРК-а су била да ће НОС БиХ, сходно Закључцима ДЕРК-а из марта 2014. године, ускладити постојећа Тржишна правила и Мрежни кодекс и учинити их компатибилним са рјешењима Концепта, заједно са додатним процедурама потребним за примјену правила.

Нацрт нових Тржишних правила у чијој је припреми, у оквиру одговарајућег Техничког комитета, пружена могућност учесницима на тржишту да дају своје коментаре, упућен је на разматрање 1. августа 2014. године Управном одбору НОС-а БиХ. Међутим, од тада слиједи више неуспјелих покушаја да се чланови овог органа састану и усвоје Тржишна правила, прије него их ДЕРК коначно одобри.

У времену које је слиједило након утврђивања Концепта озбиљно је нарушена динамика спровођења планираних

активности. Мада су измјене *Методологије за одређивање тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге*, правовремено извршене (16. јула 2014. године), значајно заостајање па и потпуни застој у динамици одвијања других активности, довео је до немогућности реализације каснијих фаза, као што је практична провјера функционисања Концепта кроз одређени тестни период, набавка капацитета секундарне и терцијарне резерве, доношење одлуке о тарифама за системске услуге итд.

У циљу спречавања потпуног застоја у имплементацији плана активности, ДЕРК је уредио начин обезбјеђења и пружања помоћних услуга и балансирања електроенергетског система БиХ на привременом основу Одлуком од 18. новембра 2014. године. Том одлуком је НОС-у БиХ наложио израду низа неопходних спроведбених процедура и њихову провјеру до 31. децембра 2014. године.

Новом Одлуком о тестном периоду примјене спроведбених правила и процедура пружања помоћних услуга и балансирања електроенергетског система БиХ, ДЕРК је накнадно прихватио оцјену НОС-а БиХ и других електроенергетских субјеката да се као реалнији и оптималнији рок за почетак ефективне примјене правила и процедура утврди 1. јуна 2015. године.

ДЕРК је одлучан обезбиједити надградњу регулаторног оквира, успоставити нову садржину и начин пружања помоћних услуга и балансирања електроенергетског система, у циљу функционалнијег рада велепродајног и малопродајног тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини.

Активности на уређењу малопродајног тржишта електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ

Државна регулаторна комисија за електричну енергију од почетка 2010. године дјелује и као регулаторно тијело на подручју Брчко Дистрикта БиХ и врши потребну регулацију дјелатности производње, дистрибуције и снабдијевања електричном енергијом. И у 2014. години је дјеловала у складу са својим обавезама и овлашћењима да ствара услове за неограничену и слободну трговину и континуирано снабдијевање електричном енергијом, те да омогућава и убрзава стварање тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини, руководећи се међународном праксом и одговарајућим уредбама и директивама Европске уније.

Досљедно својој Одлуци о обиму, условима и временском распореду отварања тржишта електричне енергије у БиХ из јуна 2006. године, да се тржиште електричне енергије потпуно отвара од 1. јануара 2015. године, ДЕРК је прилагодио тарифну регулативу Дистрикта условима потпуно отвореног тржишта електричне енергије у БиХ прописујући новом методологијом начин одређивања тарифа за снабдијевање купаца у

оквиру јавне услуге кроз два њена облика остваривања: као универзална услуга и услуга снабдијевања у крајњој нужди.

Право на снабдијевање у оквиру универзалне услуге имају домаћинства и мали купци (купци чији су објекти прикључени на дистрибутивни систем напонског нивоа нижег од 1 kV, а који имају мање од 50 запослених и чији укупан годишњи приход не прелази 10 милиона КМ), док право на снабдијевање у крајњој нужди имају остали купци. Снабдијевање у крајњој нужди је временски ограничено и примјењује се на оне купце који немају право на снабдијевање у оквиру универзалне услуге, а изгубили су тржишног снабдјевача под специфичним околностима.

Поступак доношења *Методологије за одређивање тарифа за снабдијевање електричном енергијом у оквиру јавне услуге у Брчко Дистрикту БиХ* окончан је новембра 2014. године.

Истим поводом и у паралелном процесу, извршене су измјене *Правилника о снабдијевању купаца електричном енергијом у Брчко Дистрикту БиХ* и *Методологије за израду тарифа за услуге дистрибуције електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ*. Тиме је обезбјеђена компатибилност и једнозначност рјешења сва три поменута документа.

Дистрибуција електричне енергије и у потпуно тржишном окружењу остаје регулисана дјелатност, односно тарифе за коришћење дистрибутивне мреже за све категорије купаца и даље доноси регулатор. Приступ треће стране и услугу дистрибуције електричне енергије регулисано предузеће је дужно обезбиједити свим купцима, као и другим корисницима дистрибутивног система, под истим условима и без дискриминације.

Правилник о измјенама Правилника о снабдијевању купаца електричном енергијом у Брчко Дистрикту БиХ, Одлука о измјенама Методологије за израду тарифа за услуге дистрибуције електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ и Методологија за одређивање тарифа за снабдијевање електричном енергијом у оквиру јавне услуге у Брчко Дистрикту БиХ, донесени су 6. новембра 2014. године.

3.2 Документа која одобрава ДЕРК

Индикативни план развоја производње за период 2015. – 2024. година

Индикативни план развоја производње се израђује сваке године за десетогодишњи период. Сврха плана је да информисе садашње и будуће кориснике електроенергетског система о потребама и постојећим пројектима изградње нових производних капацитета. Истовремено, овај план се користи и као један од основа за израду *Дугорочног плана развоја преносне*

мреже у БиХ, који се, обухватајући и проблематику нових прекограничних водова, такође, разрађује сваке године покривајући период од десет година.

Основни циљ Индикативног плана развоја производње је анализа биланса снаге и енергије на преносној мрежи за наредних десет година. Израда овог документа је и у функцији испуњавања обавеза према Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E). Независни оператор система у БиХ, као и сви други оператори система удружени у ENTSO-E, има обавезу да да свој допринос у изради *Европског плана развоја преносне мреже за наредних десет година* (TYNDP) који се, у складу са Уредбом (ЕЗ) бр. 714/2009 о условима за приступ мрежи за прекограничну размјену електричне енергије, припрема сваке друге године.² У том смислу, НОС БиХ има обавезу доставе планова развоја електроенергетског система БиХ који су базирани на потрошњи, производњи која укључује и нове изворе, те планираним појачањима интерне преносне мреже и интерконекција. Наведене активности претпостављају и подразумевају пуну координацију на регионалном нивоу, уз анализу могућих загушења на интерној мрежи и прекограничним водовима.

Прогноза потрошње електричне енергије за период од 2015. до 2024. године је израђена уз коришћење стеченог осмогодишњег искуства у припреми ове врсте планова, уважавајући постојеће трендове као и процјене различитих међународних и домаћих институција. Поред наведеног, значајан фактор при прогнозирању потрошње електричне енергије је кретање бруто друштвеног производа, при чему се користе подаци и процјене међународних финансијских институција. За израду *Индикативног плана развоја производње за период 2015. – 2024. година* обезбјеђени су квалитетни улазни подаци, а план је не само временски помјерен за једну годину, већ и ажуриран и побољшан. Јавна расправа о документу је потврдила прогнозе потрошње, нових производних капацитета и биланса снаге и енергије на преносној мрежи.

Биланси снаге и енергије за наредних десет година упућују на неопходност ревитализације постојећих и изградње нових производних капацитета при чему посебну пажњу треба посветити унапређењу и заштити човјекове средине.

Одлуку о одобрењу Индикативног плана развоја производње за период 2015. – 2024. година Државна регулаторна комисија за електричну енергију донијела је у мају 2014. године.

² Први званични *Европски план развоја преносне мреже за наредних десет година* ENTSO-E је објавио 5. јула 2012. године, након двогодишњег рада. Агенција за сарадњу енергетских регулатора (ACER) своје мишљење о овом TYNDP објавила је 5. септембра 2012. године. Други TYNDP је након јавне расправе достављен ACER-у 31. октобра 2014. године. Мишљење ACER-а о предложеном документу очекује се почетком 2015. године.

Дугорочни план развоја преносне мреже за период 2014. – 2023. година

Државна регулаторна комисија за електричну енергију, је у новембру 2014. године одобрила *Дугорочни план развоја преносне мреже за период 2014. – 2023. година*, односно први докуменат ове природе.

Одобрени плански докуменат, који је припремио Електропренос Босне и Херцеговине, а чију ревизију је извршио Независни оператор система у Босни и Херцеговини, дефинише потребна појачања постојећих и изградњу нових објеката преносне мреже како би се правовремено покренуле активности на пројектовању, изградњи и пуштању у погон инфраструктуре неопходне за континуирано снабдијевање и стабилан рад система. Вриједност укупних улагања предвиђених Дугорочним планом износи 787,84 милиона КМ.

Дугорочни план предвиђа изградњу 29 трафостаница 110/x kV, 50 далековада 110 kV, два далековада 220 kV, три далековада 400 kV и 37 далеководних поља 110 kV у постојећим трафостаницама. План укључује проширење и уградњу другог трансформатора у 34 трафостанице 110/x kV, уградњу једног мрежног трансформатора 400/220/110 kV, те реконструкцију и санацију 112 високонапонских и средњенапонских постројења. Предвиђена је реконструкција и санација 76 далековада 110 kV, 20 далековада 220 kV и једног далековада 400 kV, као и замјена 52 трансформатора 110/x kV, једног трансформатора 220/x kV и два трансформатора 400/x kV. На напонском нивоу 400 kV планирана је изградња четири међудржавна далековада.

Одобравањем Дугорочног плана омогућава се квалитетнија припрема годишњег инвестиционог плана Електропреноса БиХ, уз истовремено испуњавање обавеза према Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E) у погледу доприноса изради Европског плана развоја преносне мреже за наредних десет година.

Према важећим законским одредбама, Дугорочни план развоја преносне мреже израђује се сваке године и покрива наредни десетогодишњи период.

Планови инвестиција Електропреноса БиХ

Током 2014. године Електропренос Босне и Херцеговине припремио је два годишња и један план инвестиција који покрива период од три године.

План инвестиција за период 2014. – 2016. година и *План инвестиција за 2014. годину* усвојени су на сједници Управног одбора Компаније одржаној 26. марта 2014. године и одобрени на Скупштини акционара/дионичара одржаној 31. марта 2014. године.

Планови су израђени у складу са принципима и оквирима планирања које је усвојила Скупштина, те установљених критеријума и односа у самој структури инвестирања. Документи су припремљени у функцији реализације електроенергетског биланса на годишњем нивоу, примјењујући стандардни критеријум сигурности.

Трогодишњи план предвиђа изградњу 15 нових трансформаторских станица 110/x kV; проширење 16 постојећих трафостаница 110/x kV и изградњу 11 нових далековада називног напона 110 kV; реконструкцију 27 постојећих трансформаторских станица 110/x kV, као и 14 далековада, укључујући реконструкције једног 400 kV и пет 220 kV далековада; замјену једног трансформатора 400/110 kV, једног трансформатора 220/110 kV и 24 трансформатора 110/x kV.

План инвестиција за 2014. годину, између осталог, предвиђа изградњу 13 нових трансформаторских станица 110/x kV; проширење 9 постојећих трафостаница 110/x kV; изградњу пет нових далековада називног напона 110 kV; реконструкцију 19 постојећих трафостаница 110/x kV, као и пет далековада укључујући један 400 kV и два 220 kV далековада; замјену једног трансформатора 220/110 kV и 13 трансформатора 110/x kV.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је након спроведених анализа достављених докумената у априлу 2014. године одобрила *План инвестиција за период 2014. – 2016. година* и *План инвестиција за 2014. годину*.

Електропренос Босне и Херцеговине је усвојио *План инвестиција за 2015. годину* на сједници Управног одбора Компаније одржаној 11. децембра 2014. године. Такође, Скупштина акционара/дионичара Компаније је 22. децембра 2014. године одобрила Одлуку о улагањима у објекте Електропреноса БиХ у износима преко милион евра, донесену 11. децембра 2014. године.

План инвестиција за 2015. годину је осим техничких и економских критеријума планирања укључио и одлуке и закључке Управе, Управног одбора и Скупштине акционара/дионичара Компаније, чиме су установљени критеријуми и односи у самој структури инвестирања. И овај план припремљен је у функцији реализације електроенергетског биланса на годишњем нивоу, примјењујући стандардни критеријум сигурности, а у његовој изради коришћени су *План инвестиција за период 2014. – 2016. година* и *Дугорочни план развоја преносне мреже за период 2014. – 2023. година*.

План укључује активности на рјешавању крутих тачака у систему, санацију и стављање у погон објеката преносне мреже који нису у функцији, комплетирање 110 kV далеководних поља, те замјену мрежних трансформатора по дефинисаним критеријумима.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је након спроведених анализа крајем децембра 2014. године одобрила *План инвестиција за 2015. годину*.

Цјеновник услуга за прикључак корисника на преносну мрежу

На сједници Управног одбора Електропреноса Босне и Херцеговине одржаној 21. марта 2014. године су усвојени *Цјеновник услуга за прикључак корисника на преносну мрежу* и обрасци који се наводе у *Правилнику о прикључку*, а који је ДЕРК донио у октобру 2008. године. Тиме је, након вишегодишњег очекивања доставе Цјеновника на одобрење, Државна регулаторна комисија за електричну енергију била у прилици 10. априла 2014. године донијети *Одлуку о одобравању Цјеновника услуга за прикључак корисника на преносну мрежу*.

Приликом доношења ове одлуке, Закључком ДЕРК-а је од Електропреноса БиХ затражено да у складу са одобреним Цјеновником приступи закључењу *Уговора о прикључку* са свим субјектима са којима је поступак прикључења покренут а није доведен до краја.

Правила за додјелу прекограничних преносних капацитета

Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO), је након вишегодишњих припрема формално успостављена 27. марта 2014. године. У циљу оперативног почетка рада SEE CAO је припремио *Аукцијска правила за додјелу прекограничних преносних капацитета* и путем својих чланица које долазе из Албаније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Грчке, Хрватске, Косова и Турске упутио их надлежним националним регулаторима на одобрење. У том смислу Независни оператор система у Босни и Херцеговини је доставио ДЕРК-у *Аукцијска правила SEE CAO на одобрење*.

Уважавајући заједнички став Регулаторног одбора Енергетске заједнице (ECRB) о Аукцијским правилима SEE CAO, ДЕРК је у септембру 2014. године донио *Одлуку о одобрењу Аукцијских правила Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO) за додјелу прекограничних преносних капацитета*. Истовремено, ДЕРК је својим Закључком обавезао НОС БиХ да заједно са другим националним операторима преносног система укљученим у рад SEE CAO, Аукцијска правила у највећој могућој мјери прилагоди заједничком ставу, односно препорукама ECRB-а утврђеним 3. септембра 2014. године.

Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи, са сједиштем у Подгорици, оперативно је почела дјеловати 27. новембра 2014., када су одобрена правила примјењена организовањем годишњих аукција на границама БиХ – Црна Гора и БиХ – Хрватска.

ДЕРК је у више наврата, на домаћим и међународним скуповима, поздравио почетак рада SEE CAO, али и изразио своју забринутост због свођења његовог географског обухвата само на двије границе Босне и Херцеговине, уз наглашена оче-

кивања да ће током 2015. године Канцеларија за координисане аукције почети дјеловати у складу са својим називом, односно у цијелој југоисточној Европи.

Због неучествовања Србије у дјеловању ове Канцеларије, указала се потреба регулисања правила за додјелу прекограничних капацитета на заједничкој граници БиХ и Србије, и то на годишњем, мјесечном и дневном нивоу. Стога је ДЕРК, на захтјев Независног оператора система у Босни и Херцеговини, 18. новембра 2014. године одобрио:

- *Правила за годишње и мјесечне аукције за додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја ЈП Електро-мрежа Србије (ЕМС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) за 2015. годину, и*
- *Правила за дневне аукције за додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја ЈП Електромрежа Србије (ЕМС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) за 2015. годину.*

Како Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи не покрива унутардневну додјелу прекограничних преносних капацитета, то су на захтјев НОС-а БиХ истом одлуком ДЕРК-а одобрена и:

- *Правила за унутардневну додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) и ЈП Електро-мрежа Србије (ЕМС) за 2015. годину,*
- *Правила за унутардневну додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) и Црногорског електропреносног система АД (ЦГЕС) за 2015. годину, и*
- *Правила за унутардневну додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја Хрватског оператора преносног система (ХОПС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) за 2015. годину.*

Додјелу преносних капацитета у 2015. години на граници са Србијом путем годишњих и мјесечних аукција спроводи ЕМС, а дневне и унутардневне аукције спроводи НОС БиХ. Унутардневне аукције на граници са Хрватском спроводи ХОПС, а на граници са Црном Гором НОС БиХ.

Одлука о одобрењу измена и допуна Општих услова за испоруку и снабдијевање електричном енергијом Брчко Дистрикта БиХ

У циљу усаглашавања одредби *Општих услова за испоруку и снабдијевање електричном енергијом Брчко Дистрикта БиХ* са изменама у правном оквиру који се тичу просторног уређења и

заштите приватних података, Управни одбор ЈП Комунално Брчко је 20. јуна 2014. године донио Одлуку о измјенама и допунама Општих услова за испоруку и снабдијевање електричном енергијом Брчко Дистрикта БиХ и доставио је ДЕРК-у на одобрење.

Државна регулаторна комисија је у склопу својих овлашћења у јулу 2014. године донијела *Одлуку о одобрењу измјена и допуна Општих услова за испоруку и снабдијевање електричном енергијом Брчко Дистрикта БиХ.*

3.3 Поступци издавања лиценци

Током 2014. године ДЕРК је издао шест лиценци за дјелатност међународне трговине електричном енергијом, а у вријеме израде овог извјештаја, интензивно ради на рјешавању још два поднијета захтјева за исту дјелатност друштва Proenergy д.о.о. Мостар и Petrol ВН Oil Company д.о.о. Сарајево.

Због истека рока важења претходно издате лиценце за дјелатност међународне трговине електричном енергијом проведени су поступци и обновљене лиценце са периодом важења од пет година сљедећим субјектима:

- ЕЗПАДА д.о.о. Мостар (март 2014.),
- Comsar Energy Trading д.о.о. Бања Лука (октобар 2014.),
- Ахро ВН д.о.о. Сарајево (октобар 2014.),
- EL-EN Солутионс д.о.о. Бања Лука (новембар 2014.).

Друштву КТГ Зеница д.о.о. Зеница поново је издата привремена лиценца (април 2014.), док је друштво Б.С.И. д.о.о. Јајце обновило лиценцу за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом за сопствене потребе (новембар 2014.).

Уважавајући промјене које доноси потпуно отварање тржишта електричне енергије од 1. јануара 2015. године, ДЕРК је у децембру 2014. године измијенио Одлуку којом је ЈП Комунално Брчко издао лиценцу за дјелатност снабдијевања електричном енергијом неквалификованих купаца. Новом одлуком промијењен је назив лиценце у *Лиценца за обављање дјелатности трговине и снабдијевања електричном енергијом на територији БиХ.*

Због промјена адресе, односно сједишта, донесене су одлуке о наставку коришћења лиценци за сљедећа друштва: ХСЕ БХ д.о.о. Сарајево (јануар 2014.), Energy Financing Team д.о.о. Билећа (април 2014.), те о наставку коришћења привремене лиценце за Petrol ВН Oil Company д.о.о. Сарајево (фебруар 2014.).

На захтјев Алуминија д.д. Мостар, започети поступак обнове лиценце за обављање дјелатности међународне трговине за сопствене потребе је прекинут на неодређено вријеме.

У претходном периоду као власници лиценце за дјелатност међународне трговине електричном енергијом, регистровани су и Руднап д.о.о. Бања Лука, ГЕН-И д.о.о. Сарајево, Интеренерго д.о.о. Сарајево, Alpiq Енергија ВН д.о.о. Сарајево, Repower Adria д.о.о. Сарајево, ХСЕ БХ д.о.о. Сарајево, МХ Електропривреда Републике Српске Матично предузеће, а.д. Требиње, ЈП Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне д.д. Мостар, ЈП Електропривреда Босне и Херцеговине д.д. Сарајево, а као власници привремених лиценци: Proenergy д.о.о. Мостар, Електро енергија БХ д.о.о. Бања Лука, ХЕП-Траде д.о.о. Мостар, Danske Commodities ВН д.о.о. Сарајево и за увоз електричне енергије за сопствене потребе Steelmin ВН д.о.о. Јајце.

Лиценцу за обављање дјелатности независног оператора система има Независни оператор система у Босни и Херцеговини, Сарајево, а за дјелатност преноса електричне енергије Електропренос Босне и Херцеговине а.д. Бања Лука. Јавно предузеће за комуналне дјелатности Комунално Брчко д.о.о. Брчко је у посједу лиценце за дистрибуцију електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ и лиценце за обављање дјелатности трговине и снабдијевања електричном енергијом на територији БиХ.

Електропренос Босне и Херцеговине а.д. Бања Лука је сваке године па и ове у односу на стање претходне године ажурирао и пријављивао промјене у *Прегледима објеката које користи у обављању дјелатности преноса електричне енергије*, као и у *Прегледима далеководата који нису у његовом власништву и нису у функцији преноса електричне енергије у БиХ*, о чему је ДЕРК у марту 2014. године донио одговарајуће закључке.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је у 2014. години по први пут укинула лиценцу из своје надлежности. Ради се о друштву Корлеа д.о.о. Мостар којем је најприје, у новембру 2014. године суспендована лиценца за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом. Наиме, подношење предлога за отварање стечајног поступка од стране самог власника лиценце, озбиљно је довело у питање стабилност и платежну способност власника лиценце коју је демонстрирао и пропуштањем плаћања регулаторне накнаде. Осим што је овакво понашање, према правилима и прописима ДЕРК-а, само по себи разлог за суспензију лиценце, исто је индикација да на страни власника лиценце изостаје економска и финансијска способност да испоштује и друге обавезе утврђене Условима за коришћење лиценце.

Цијенећи да економска и финансијска неспособност лиценцираних субјеката може имати негативне консеквенце по друге субјекте у сектору електричне енергије, функционисање тржишта електричне енергије и квалитет снабдијевања електричном енергијом, ДЕРК је након поступка опште јавне расправе у децембру 2014. године донио Одлуку о укидању лиценце друштву Корлеа.

3.4 Праћење активности лиценцираних субјеката

Током године у оквиру својих редовних активности ДЕРК прати усклађеност рада лиценцираних субјеката са прописаним условима коришћења лиценци, а прије свега надзором регулисаних субјеката НОС БиХ, Електропренос БиХ и ЈП Комунално Брчко. Праћење активности врши се анализом редовних и ванредних извјештаја које подносе сви лиценцирани субјекти, као и путем посјета власницима лиценци, са или без најаве. Власници лиценци подносе годишње, полугодишње, мјесечне и дневне извјештаје о појединим активностима, како оним финансијске, тако и техничке и организационе природе. Такође, доступни су и извјештаји власника лиценци о ванредним погонским догађајима у систему.

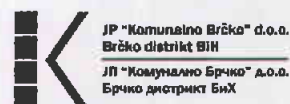
Посјете стручног особља ДЕРК-а регулисаним субјектима омогућавају директан увид у њихове документе и активности што има велики значај, нарочито приликом анализе финансијске позиције субјеката са становишта примјене одобрених тарифа.

Током октобра и новембра 2014. године обављене су посјете регулисаним субјектима у функцији регулаторног надзора, и то:

- ЈП Комунално Брчко,
- Независни оператор система у Босни и Херцеговини, и
- Електропренос Босне и Херцеговине.

Државна регулаторна комисија је од ЈП Комунално Брчко поново затражила да заврши процес рачуноводственог раздвајања дјелатности које нису везане за електроенергетски сектор, те да испуни обавезе у погледу евидентирања свих прихода по основу рада Радне јединице *Електродистрибуција* одвојено од прихода које предузеће остварује својим другим дјелатностима (производња и дистрибуција воде, одржавање и уређење јавних површина, те прикупљање, одвоз и депоновање комуналног отпада). Такође, ДЕРК је подсетио регулисани субјекат на обавезу регулисања власничких односа над основним средствима у функцији дистрибуције и снабдијевања електричном енергијом, а активније учешће у рјешавању овог питања поново је затражено и од Владе Брчко Дистрикта БиХ. Осим наведеног, власнику лиценце је скренута пажња на неопходност израде и усвајања дугорочног плана инвестиција у коме би се исказала потребна средства као и начин њиховог обезбјеђивања. Од регулисаног субјекта је затражено да достави одлуке о инвестицијама, са подлогама на којима су засноване.

Комуналном Брчко је наложено да обезбиједи потпуније показатеље континуитета снабдијевања електричном енергијом, комерцијалног квалитета испоручене електричне енергије у складу са *Оптним условима за испоруку и снабдијевање електричном енергијом Брчко Дистрикта БиХ* као и да обезбиједи извјештавање о цијенама електричне енергије у складу са стандардном *Eurostat* методологијом.

NOS BiH
НОС БиХ

Закључци ДЕРК-а су обавезали чланове Управе и Управног одбора да се НОС БиХ стриктно придржава оквира одобрених трошкова и расхода који су јој одобрени одлукама регулатора, те да унапређује управљање трошковима и расходима, а посебно трошковима радне снаге. Надаље, наложено је да се почне са праћењем квалитета напона у складу са стандардом EN 50160, те да се у сарадњи са електропривредним предузећима у БиХ смањују нежељена одступања контролног подручја БиХ унутар СХБ блока. Такође, од НОС-а БиХ је затражено правовремено и адекватно извјештавање о свим међународним активностима које на било који начин могу имати реперкусије на електроенергетски систем у цјелини или на било који његов дио, као и потпуна примјена одредби прописаних Мрежним кодексом у погледу прикључења нових производних објеката, а нарочито у погледу регулације фреквенције и активне снаге.

ЕЛЕКТРОПРИЈЕНОС БИХ
ЕЛЕКТРОПРЕНОС БИХ

По закључцима донесеним након регулаторног надзора у Електропреносу БиХ, истом је наложено да се придржава оквира трошкова за радну снагу, те да се у максималној могућој мјери запошљавање врши по принципу попуњавања упражњеног радног мјеста. Такође, сутерисано је да се у што краћем року и уз поштовање релевантних закона ријешити питање потраживања које Компанија има од других пословних субјеката у земљи. По истим закључцима Компанија ће морати интензивирати активности у потпуној и досљедној примјени *Правилника о прикључку* и других пратећих докумената, као и рјешавање техничких проблема од којих свакако највећу пажњу заокупља проблем високих напона (видјети дио 3.5).

Након низа година у току којих се функционисање Електропреноса БиХ одвијало уз бројне проблеме и покушаје њиховог рјешавања, од децембра 2013. године биљеже се значајни помаци у управљању и раду Компаније. Након што су крајем 2013. године усвојени годишњи финансијски извјештаји од 2007. до 2011. године, изабран нови генерални директор и именовано пет нових чланова Управног одбора Компаније, у марту 2014. године је донесен *Закон о измјенама Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у БиХ*, којим су створене правне претпоставке за распоdjелу дијела акумулисане добити Компаније и прије истека периода од десет година након њене регистрације.

У складу са одлукама Скупштине акционара/дионичара извршена је распоdjела дијела акумулисане добити из претходног периода у износу од 98 милиона КМ. Именовани су нови чланови Управе. Управни одбор Електропреноса БиХ је напoкoн, од марта до децембра 2014. године, усвојио низ докумената које је одобрио ДЕРК (видјети дио 3.2).

Међутим, у вријеме отклањања проблема у раду Електропреноса БиХ, неефикасност у функционисању исказује Независни оператор система у БиХ, прије свега његов Управни одбор.

Наиме, ово тијело током 2014. године касни или пропушта одлучивати о капиталним питањима електроенергетског сектора. Због тога је, примјера ради, дошло до кашњења у одобравању *Дугорочног плана развоја преносне мреже за период 2014. – 2023. година*, којег је израдио Електропренос БиХ и ревидовао у складу са захтјевима НОС-а БиХ.

Такође, опструкције у раду и пасивност Управног одбора врло озбиљно пријете посљедицама након насталог застоја у усвајању и доношењу нових Тржишних правила која су од примарног значаја за потпуну отвореност тржишта електричне енергије од 1. јануара 2015. године. Предлог Тржишних правила упућен још 1. августа 2014. године Управном одбору, до краја 2014. године није расправљен, утврђен и достављен ДЕРК-у на одобрење. Овакав исход увелико отежава потпуно отварање тржишта електричне енергије у БиХ, с обзиром да Тржишна правила из далеке 2006. године нису компатибилна са реформским захтјевима развоја нових облика тржишта.

Забринут напријед описаним чињеницама и могућим консеквенцама, ДЕРК је позивао Савјет министара БиХ, и посебно владе ентитета које своја власничка права у НОС-у БиХ користе путем Управног одбора, да као субјекти заинтересовани за успјешност рада електроенергетског сектора и непосредно укључени у поступак именовања чланова Управног одбора, наложе активнији и одговорнији однос управног органа НОС-а БиХ, како би та институција ефикасно обављала своје надлежности и тиме омогућила развој тржишта и реализацију неопходних инвестиција. Са своје стране, ДЕРК чини све што је у његовом капацитету да се наставе активности у либерализацији тржишта и развоју електроенергетске инфраструктуре.

3.5 Технички аспект рада електроенергетског система

Електроенергетски систем БиХ је у току године радио стабилно и без већих проблема. Свим корисницима система је омогућен функционалан рад према дефинисаним стандардима квалитета. Извршени су сви планирани и накнадно тражени радови у преносној мрежи у функцији текућег и инвестиционог одржавања.

До нарушавања стабилности рада система није дошло ни у периоду од 15. до 19. маја 2014. године, за вријеме досада незабиљених поплава у цијелом региону узрокованих изузетно великим количинама падавина које су у кратком периоду превазишле вишегодишње просјеке. У појединим дијеловима БиХ, у периоду од 12. до 16. маја, сума падавина је била и преко 250 l/m^2 , што четири пута превазилази просјечни ниво мајских падавина. У наведеном периоду дошло је до потапања значајног дијела територије уз сливове ријека Саве, Дрине, Босне, Врбаса, Уне, Сане, те осталих водотокова у већем дијелу БиХ.

У вријеме поплава до изражаја је дошао координисани рад НОС-а БиХ, Електропреноса БиХ и електропривреда којим је обезбјеђен поуздан и стабилан рад електроенергетског система БиХ. Такође, размјеном информација и координацијом дјеловања НОС-а БиХ и оператора система у компанијским земљама избјегнута је могућност већих поремећаја електроенергетских система у региону, и омогућене све додатне испоруке електричне енергије према Србији.

Усљед уласка воде у постројења из погона је искључено седам трафостаница 110/x kV: Приједор 3, Челинац, Шамац, Грачаница, Јања, Бијељина и Добој 2. Усљед великих падавина и поплава дошло је до појаве, односно активирања бројних клизишта која су узроковала обострано искључење и уземљење више далековода: ДВ 400 kV Тузла 4 – Бања Лука 6, ДВ 400 kV Тузла 4 – Угљевик и ДВ 220 kV Тузла 4 – Какањ, као и девет далековода на 110 kV напонском нивоу. Према процјенама Електропреноса БиХ директна штета причињена објектима, постројењима и мрежи у власништву Компаније износи око 3,2 милиона КМ, у што нису урачуната средства потребна за санацију клизишта.

Усљед безнапонског стања у наведеним трансформаторским станицама, као и у трафостаницама у којима су извршена превентивна искључења дистрибутивних одвода, те због искључења дистрибутивних одвода по захтјеву оператора дистрибутивних система, у различитим временским интервалима без снабдијевања електричном енергијом било је више од 150.000 купаца.

Подаци о неиспорученој електричној енергији ENS (енг. *Energy Not Supplied*) усљед непланираних прекида снабдијевања ($ENS_{\text{непл}}$), као и о неиспорученој електричној енергији усљед планираних прекида ($ENS_{\text{пл}}$) у електроенергетском систему БиХ у претходних пет година, дати су у табели 1. Уочљиво је да је укупна неиспоручена енергија у 2014. години, и поред поремећаја које су узроковале поплаве и клизишта, мања него у претходним годинама.

Табела 1. Неиспоручена електрична енергија усљед застоја на преносној мрежи

	2010		2011		2012		2013		2014	
	MWh	min	MWh	min	MWh	min	MWh	min	MWh	min
$ENS_{\text{непл}}$	1.340,79	22.865	906,80	14.593	2.499,08	110.506	494,74	17.484	420,75	35.458
$ENS_{\text{пл}}$	2.042,28	33.842	2.106,92	36.032	1.081,15	47.807	1.362,40	29.940	1.328,79	25.646
Укупно	3.383,07	56.707	3.013,72	50.625	3.580,23	158.313	1.857,14	47.424	1.749,54	61.104

Табела 2. Просјечно вријеме прекида на преносној мрежи по мјесецима (min)

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
АПТ ₂₀₁₁	0,7698	0,6631	1,9833	10,9127	8,3742	10,6196	13,6533	4,2118	17,9519	15,3561	5,7561	6,4662
АПТ ₂₀₁₂	1,7559	66,6730	0,9586	10,4317	11,5640	5,8708	5,6832	4,4618	13,2911	11,3357	12,6825	3,4717
АПТ ₂₀₁₃	4,4568	9,4367	6,2339	10,8451	3,5897	9,4802	8,9578	3,8633	10,8216	9,1419	3,4251	3,8644
АПТ ₂₀₁₄	4,0226	0,9460	7,6195	7,8256	1,4890	21,1840	4,1355	5,0214	14,1595	5,8988	7,6719	2,8193

Табела 2 садржи податке о континуитету напајања, односно просјечном трајању прекида на високонапонској преносној мрежи АИТ (енг. *Average Interrupted Time*).

Током претходне године у преносном систему су се догодила 466 испада, од чега 64 на 400 kV мрежи, 174 на 220 kV, 210 на 110 kV мрежи и 18 на високонапонским трансформаторима. Најчешће, десет пута су се дешавали испади на трансформатору 400/220 kV, а евидентиран је један испад на трансформатору 400/110 kV и седам испада на трансформатору 220/110 kV. Ипак, током године није било испада који су могли резултовати значајнијим угрожавањем стабилности рада система.

Слично као и претходних година, и у 2014. години напонске прилике у електроенергетском систему су често биле ван прописаног опсега. Оно што забрињава је наставак негативног тренда – ионако превисоки напони су постали још виши. Напонске (не)прилике, односно одступања од дозвољених вриједности су све већа и дуготрајнија, те се више не може говорити о сезонским варијацијама (прољеће и јесен) како је то било претходних година. Највећа одступања дешавала су се на 400 kV мрежи, затим на 220 kV, док су напони у 110 kV мрежи остали у дозвољеним границама, у првом реду захваљујући успјешној регулацији трансформатора 110/x kV. Главни разлог настанка и трајања превисоких напона представља слаба оптерећеност 400 kV водова, као и неповољан утицај из комшијских електроенергетских система, који је нарочито повећан у трафостаници Требиње пуштањем у рад далековода 400 kV Подгорица (Црна Гора) – Тирана – Елбасан (Албанија). Појава превисоких напона може за посљедицу имати скраћење радног вијека опреме и постројења, чиме се повећавају трошкови одржавања, а у неким случајевима и инвестициони трошкови.

Током 2014. године су примјењиване различите мјере за снижење превисоких напона. Поред регулације трансформатора, давани су налози електранама да раде у режиму подпобуде, а у крајњој мјери се приступало и искључивању 400 kV и 220 kV далековода, водећи рачуна о критеријуму сигурности, односно задовољењу тзв. критеријума $n - 1$. У 2014. години издата су 103 налога за искључење далековода, а најчешће су искључивани далековод 400 kV Тузла – Бања Лука 6 и далековод 220 kV Приједор – Мрацлин (Хрватска).

Стање преносне мреже у претходној години незнатно је промијењено у односу на 2013. годину.³ У јулу 2014. године преспоејен је далековод 400 kV Тузла 4 – Бања Лука 6 и направљен прикључак улаз – излаз за термоелектрану Станари. Током новембра у погон је пуштена мобилна трафостаница 110/10(20) kV снаге 10 MVA на локацији планиране трафо-

³ Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине дата је у прилогу Ц овог извјештаја.

Табела 3. SAIFI и SAIDI показатељи за преносну мрежу

	2010	2011	2012	2013	2014
Планирани застоји	2,06	0,90	0,87	0,83	0,72
SAIFI Непланирани застоји	1,00	0,94	1,16	1,01	0,80
Укупно	3,06	1,84	2,03	1,84	1,52
Планирани застоји (min/купцу)	213,07	142,69	146,62	124,36	143,84
SAIDI Непланирани застоји (min/купцу)	94,17	52,00	142,24	55,69	277,15
Укупно (min/купцу)	307,24	194,69	288,87	180,05	421,01

Табела 4. SAIFI и SAIDI показатељи за преносну мрежу укључујући и испаве средњенапонских одвода узроковане застојима у дистрибутивној мрежи

	2010	2011	2012	2013	2014
Планирани застоји	7,08	4,93	4,27	4,52	3,99
SAIFI Непланирани застоји	10,04	9,07	8,53	9,35	7,61
Укупно	17,12	14,00	12,80	13,87	11,60
Планирани застоји (min/купцу)	533,78	516,17	393,93	404,33	671,60
SAIDI Непланирани застоји (min/купцу)	742,87	459,32	729,96	474,87	678,42
Укупно (min/купцу)	1.276,65	975,49	1.123,89	879,20	1.350,02

станице Сарајево 12, уз уважавање сагласности коју је 2012. године Електропренос БиХ дао Електропривреди БиХ. Сам прикључак мобилне трафостанице је реализован као стални, пресецањем постојећег кабловског вода 110 kV Сарајево 7 – Сарајево 13.

У 2014. години ПХЕ Чапљина није радила у пумпном режиму.

Квалитет рада електроенергетског система прати се анализом података Електропреноса БиХ о техничким аспектима рада преносног система, који се поред показатеља континуитета напајања потрошача ENS и АИТ исказују и показатељима SAIFI и SAIDI.

Показатељи типа SAIFI и SAIDI се добијају праћењем броја и трајања застоја у Електропреносовим објектима, који су за последицу имали прекид снабдијевања купаца директно прикључених на преносну мрежу и/или безнапонско стање средњенапонских одвода у трајању дужем од три минуте.

У табелама 3 и 4 представљени су показатељи SAIFI и SAIDI за претходних пет година. Табела 3 узима у обзир само застоје узроковане дешавањима на мрежи у надлежности Електропреноса БиХ, а табела 4 и застоје средњенапонских одвода у Електропреносовим трансформаторским станицама узрокованих дешавањима у дистрибутивној мрежи. Параметри су знатно неповољнији у табели 4, с обзиром на разгранатост и величину дистрибутивне мреже која је у пракси чешће подложна различитим врстама кварова.

SAIFI (енг. System Average Interruption Frequency Index) означава просјечан број прекида напајања по купцу током године

SAIDI (енг. System Average Interruption Duration Index) означава просјечно трајање прекида напајања у минутима по купцу током године

3.6 Поступци одређивања тарифа

Тарифе за услуге преноса електричне енергије

Електропренос Босне и Херцеговине је у априлу 2014. године поднио захтјев за измјену тарифа за пренос електричне енергије којим су предочени захтјеви за приходе и расходе, као и трошкови које Компанија намјерава зарачунавати по тарифама за своје услуге. Електропренос БиХ је планирао потребан приход за 2014. годину у износу од 117.702.285 КМ што у односу на планирану електричну енергију на мрежи преноса (11.891.802.395 kWh) даје просјечну тарифу за услуге преноса у износу од 0,989 фенинга/kWh.

ДЕРК је тарифни захтјев рјешавао у складу са критеријумима наведеним у *Закону о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ и Методологији за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге*.

Формална јавна расправа на којој су се утврђивале чињенице у тарифном поступку одржана је 12. маја 2014. године. ДЕРК је примјенио основна начела која прописују да ће тарифе бити праведне и разумне, равноправне, утемељене на објективним критеријумима, засноване на оправданим трошковима и одређене на транспарентан начин, те је 30. јула 2014. године донио Одлуку о одобреном приходу за 2014. годину и висини тарифе за услуге преноса електричне енергије.

Према донесеној одлуци која се примјењује од 1. августа 2014. године, за преузимање електричне енергије са мреже преноса плаћа се дио преносне мрежарине који се односи на енергију у износу од 0,578 фенинга/kWh и дио који се односи на снагу у износу од 1,519 КМ/kW.

Тарифе за купце електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ

Након измјене докумената неопходних за потпуно отварање тржишта електричне енергије и у Брчко Дистрикту БиХ, ДЕРК је крајем 2014. године окончао тарифни поступак који је вођен по захтјеву ЈП Комунално Брчко.

Одлуком о тарифама за услуге дистрибуције електричне енергије у потпуности су уважени стварни трошкови за сваку од категорија купаца, све у функцији потпуног отварања тржишта електричне енергије. *Одлуком о тарифама за снабдијевање електричном енергијом* дефинисане су укупне цијене електричне енергије које укључују услугу дистрибуције, снабдијевања и трошкове набавке енергије. Ове

тарифе се примјењују само за домаћинства и мале купце (комерцијални купци, односно остала потрошња на 0,4 kV) који не искористе своје право избора снабдјевача на тржишту.

При доношењу одлука ДЕРК је уважио Програм Владе Брчко Дистрикта БиХ, којим се са 700.000 КМ угроженим категоријама купаца субвенционише дио трошкова за утрошену електричну енергију, а у који је укључено преко 30 % домаћинстава.

Просјечне крајње цијене за снабдијевање купаца у Брчко Дистрикту БиХ су за комерцијалне купце смањене за 1,5 %, а цијена за домаћинства је повећана за 10 %. До овакве корекције дошло је због обавезе регулатора да и у дјелатности снабдијевања постепено алоцира припадајуће трошкове на сваку од категорија купаца. У овом кораку, наслијеђене унакрсне субвенције између комерцијалних купаца и домаћинстава са постојећих 37 % смањују се на 22,7 %.

До корекције цијена дошло је и због повећања трошкова набавке електричне енергије од Електропривреде РС за 12,9 % у односу на трошак набавке из 2011. године, када је ДЕРК одредио тарифе које су се примјењивале до краја 2014. године.

Поступак одређивања тарифа за рад независног оператора система и помоћне услуге

У складу са законом прописаном обавезом да сваке године подноси на увид захтјеве за приходе и расходе за идућу годину, као и трошкове које намјерава зарачунати по својим тарифама за рад система, Независни оператор система у Босни и Херцеговини је и у новембру 2014. године поднио такав захтјев у склопу којег је предочио и образложио планиране приходе, расходе и трошкове за 2015. годину.

Стагнација и благо смањење у потрошњи електричне енергије у претходне двије године, односно преузимању исте са преносне мреже, узроковала је слабије остварење финансијског плана НОС-а БиХ у 2014. години, а самим тим и корекцију потребног прихода за 2015. годину кроз благо повећање тарифе. Ради очувања ликвидности НОС-а БиХ, овом регулисаном субјекту је одобрен и дио средстава за формирање неопходних финансијских резерви.

У истом тарифном поступку, продужено је важење досадашње *Одлуке о одређивању тарифа за помоћне услуге*.

3.7 Тржиште електричне енергије

Енергетски показатељи

Укупна производња електричне енергије у 2014. години износила је 15.030 GWh и мања је 7,8 % у односу на претходну годину, коју су карактерисали изузетно повољни хидролошки услови.

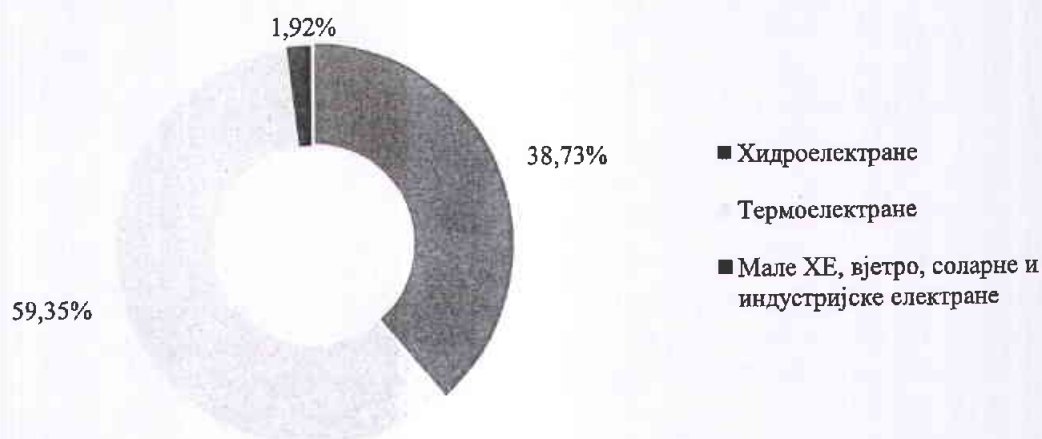
У хидроелектранама је произведено 5.821 GWh, односно 18,3 % мање него у 2013. години. Ипак, и протекла 2014. година се може охарактерисати као хидролошки повољна у којој је остварена производња у хидроелектранама била нешто виша од планиране. Производња у термоелектранама износила је 8.921 GWh и за 0,2 % је мања у односу на претходну годину. Производња из обновљивих извора (мале хидроелектране, соларне и вјетроелектране) износила је 264,1 GWh, а индустријских електрана 24,6 GWh.

Производња из обновљивих извора биљежи раст у односу на 2013. годину од 12,7 %, уз посебно изражену експанзију производње из соларних, односно фотонапонских електрана, чиме је удио производње из малих хидроелектрана, соларних и вјетроелектрана у укупној производњи са 1,5 % повећан на 1,9 %.

Слика 1. Остварене билансне величине у 2014. години (GWh)

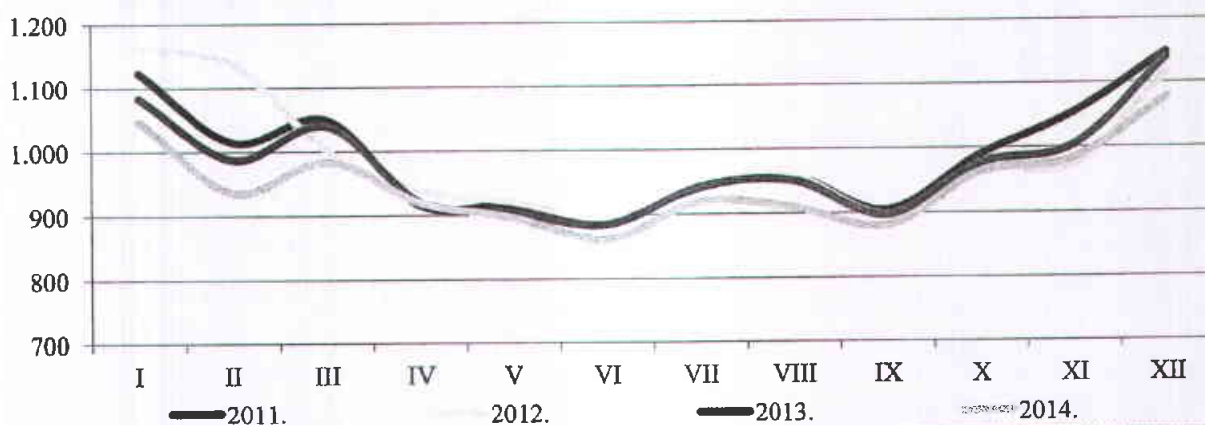
Слика 2. Структура производње електричне енергије у БиХ у 2014. години

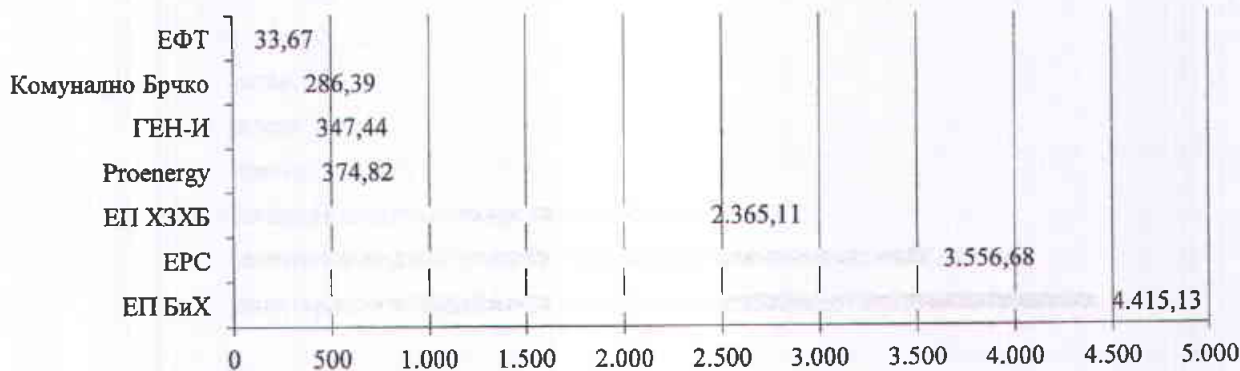
Остварен је билансни суфицит од 2.820 GWh као разлика укупне производње и укупне потрошње у БиХ. Билансне електроенергетске величине остварене у 2014. години прегледно су приказане на слици 1, а процентуално учешће, односно структура производње на слици 2.

Укупна потрошња електричне енергије мања је за 349 GWh или 2,8 %, при чему је потрошња купаца прикључених на мрежу

Слика 3. Енергија преузета у БиХ са преносне мреже – мјесечни подаци (GWh)

Слика 4. Енергија преузета са преносне мреже у 2014. години, по снабдјевачима (GWh)

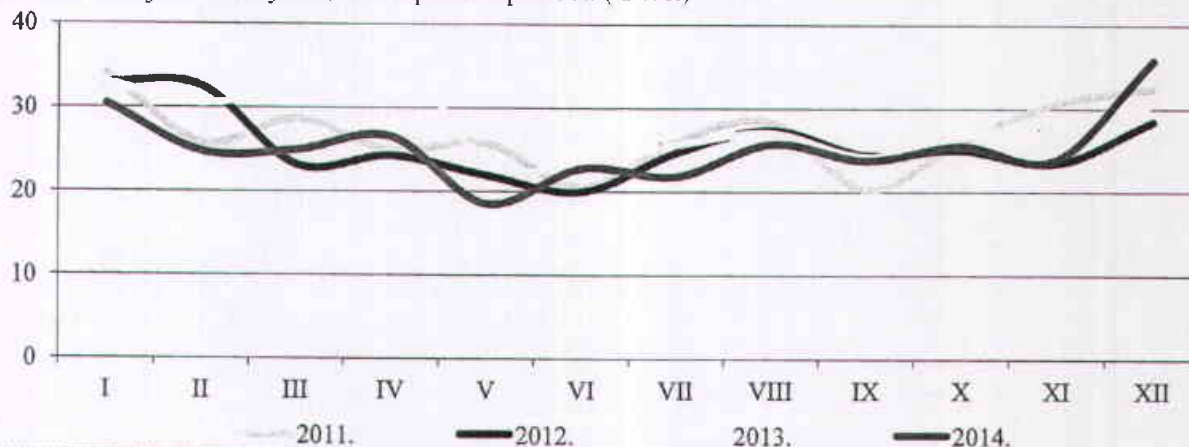
преноса забиљежила пад од 8,1 %, док је дистрибутивна потрошња мања 0,9 % у односу на претходну годину. Дакле, настављен је тренд пада потрошње електричне енергије који је започео у 2013. години, као последица смањене потрошње индустријских купаца. Највећи купац електричне енергије у БиХ – Алуминиј Мостар потрошио је 236 GWh мање него у 2013. години.

Преузимање електричне енергије са преносне мреже је износило 11.379 GWh што представља смањење од 3,0 % у односу на 2013. годину. Подаци о енергији преузетој са преносне мреже су приказани на слици 3, по мјесецима, те на слици 4, по снабдјевачима.

Максимално оптерећење електроенергетског система у 2014. години је забиљежено 31. децембра у 18,00 часова и износило је 2.207 MW. Тиме је премашен ранији историјски максимум од 2.173 MW забиљежен у истом дану и часу 2010. године.

Преносни губици су износили 304 GWh, и мањи су за 11,3 % у односу на претходну годину, што је последица смањеног обима енергије на преносној мрежи узрокованог, између осталог, смањењем производње и потрошње у односу на претходну годину. Подаци о мјесечним губицима на мрежи преноса су приказани на слици 5. Дистрибутивни губици настављају тренд смањења и износили су 1.018 GWh или 10,74 % у односу на бруто дистрибутивну потрошњу, што је најнижи ниво у историји електроенергетског сектора БиХ.

Слика 5. Мјесечни губици на мрежи преноса (GWh)

Тржиште електричне енергије у региону

Тржиште електричне енергије у 2014. години карактерише умјерени пад цијена. Наставак повољних хидролошких прилика у региону, па и на цијелом континенту, резултовао је даљим падом цијена на veleпродајном тржишту. Током године цијене су се углавном кретале у распону од 40 до 45 €/MWh, уз изузетак периода средином године када су падале и испод 40 €/MWh, те октобра и новембра када су биле изнад 45 €/MWh. Разлози за

релативно ниску цијену енергије се и даље претежно могу тражити у економској кризи, која траје од 2008. године и спором опоравку, што резултује стагнацијом и смањењем потрошње у земљама региона, затим у великој понуди електричне енергије из земаља које имају значајан удио производње из нуклеарних и термоелектрана (Украјина, Бугарска), те растућем удјелу електричне енергије произведене из обновљивих извора, у првом реду у вјетроелектранама (Румунија).

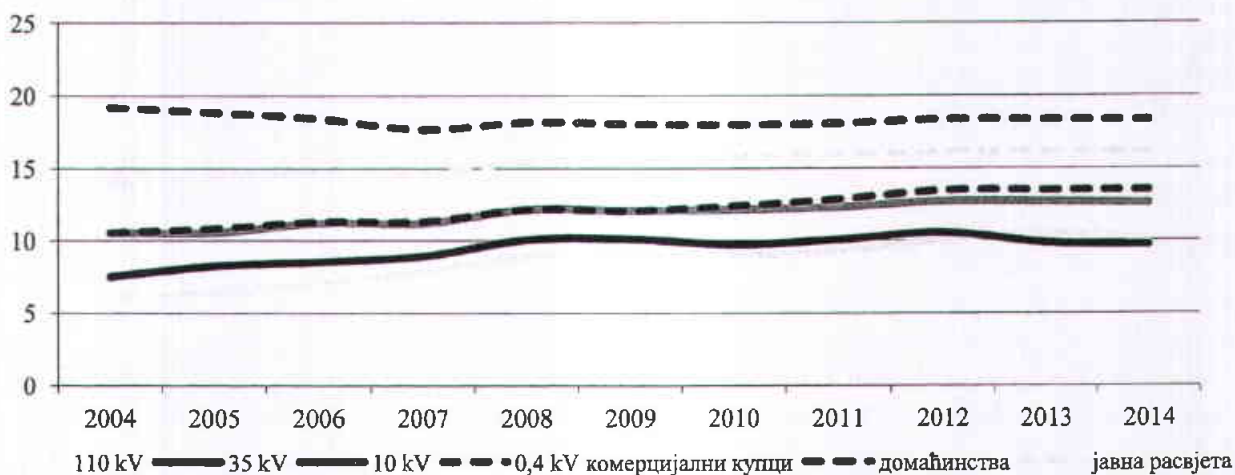
Тржиште електричне енергије у БиХ

Укупна потрошња електричне енергије у Босни и Херцеговини у 2014. години је износила 12.210 GWh, односно 2,8 % мање него у претходној години, чиме је настављен опадајући тренд из 2013. године у којој је потрошња на годишњем нивоу смањена 0,5 %. Купци прикључени на преносну мрежу су преузели 2.410 GWh или 8,1 % мање. На дистрибутивној мрежи преузето је 9.481 GWh, што је 0,9 % мање него претходне године, од чега се 8.463 GWh односи на преузимање крајњих купаца, а 1.018 GWh на губитке дистрибуције. Укупна продаја купцима у БиХ је смањена 1,9 % и износила је 10.873 GWh.

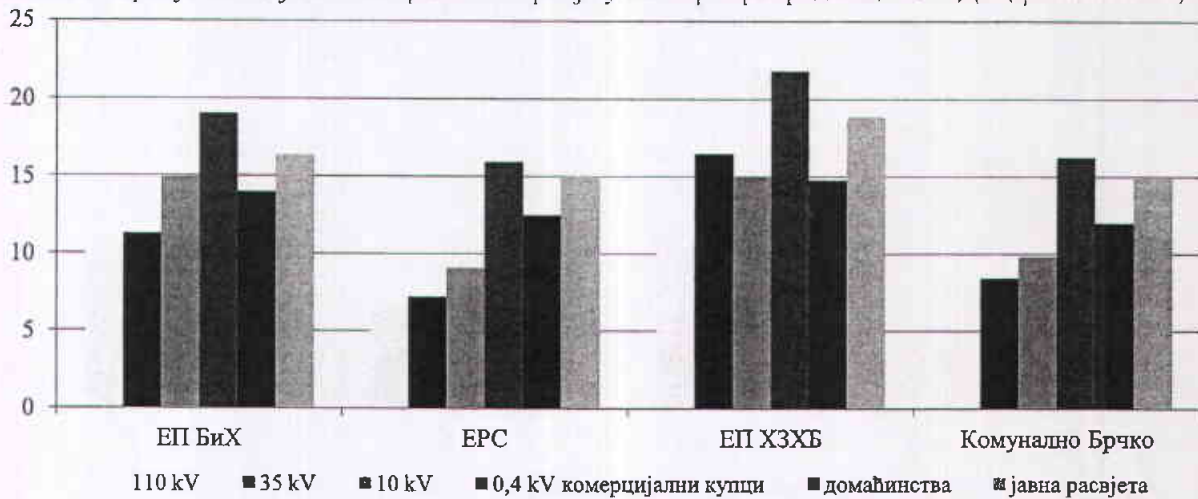
Просјечна продајна цијена за тарифне купце и купце које снабдијевају јавни снабдјевачи износила је 13,47 фенинга/kWh и је смањена 0,3 %. Укупна вриједност продаје овим купцима износила је 1,362 милијарди КМ, што је за 14,7 милиона КМ, односно 1,1 % мање него у 2013. години.

Мада су у 2014. години тарифни ставови за домаћинства остали непромијењени, просјечна продајна цијена за ову категорију купаца је порасла 0,2 % и износи 13,50 фенинга/kWh, што је последица промјена у начину потрошње. Кретање просјечних цијена електричне енергије за крајње купце у Босни и Херцеговини је приказано на слици 6, а на слици 7 су дате просјечне цијене електричне енергије у електропривредама по категоријама купаца у 2014. години.

Слика 6. Просјечне цијене електричне енергије по категоријама купаца, без ПДВ (фенинг/kWh)

Слика 7. Просјечне цијене електричне енергије у електропривредама, без ПДВ (фенинг/kWh)

Укупни пословни резултати компанија у сектору су скромнији него у претходној години, с обзиром на смањење производње у хидроелектранама која је са трошковног аспекта најповољнија. Овакво стање се нарочито одразило на пословање Електропривреде ХЗХБ која је забиљежила рекордну добит у 2013. години, док је Електропривреда РС била суочена са падом продаје на регионалном тржишту због смањене производње у термоелектранама. У крајњем, укупна продаја електричне енергије домаћим купцима и купцима у региону је износила око 1,7 милијарди КМ, што је за 100 милиона КМ мање него у претходној години. Ипак се процјењује да је добит електроенергетских субјеката у БиХ око 35 милиона КМ.

На малопродајном тржишту су настављени процеси дерегулације. Промјене су се огледале у одлукама надлежних регулаторних комисија према којима се више не доносе тарифни ставови за купце у оним категоријама потрошње које према прихваћеној и важећој легислативи о отварању тржишта, више не могу бити регулисане. Истеком 2014. године престала је регулација тарифа за снабдијевање за све купце, осим за домаћинства и мале купце (комерцијални купци, односно остала потрошња на 0,4 kV), а пракса регулације тарифа за услуге дистрибуције је задржана. Од 1. јануара 2015. године сви купци електричне енергије у БиХ имају могућност да бирају свог снабдјевача на тржишту. Купци који не одаберу снабдјевача на тржишту могу се снабдијевати код јавних снабдјевача по цијенама за јавно снабдијевање, а домаћинства и мали купци у оквиру универзалне услуге.

Број купаца електричне енергије у БиХ се континуирано повећава и крајем 2014. године је премашио 1,5 милиона. Њихов број се током године повећао за 15.146, од чега на домаћинства отпада 14.739 (табела 5). Малопродајно тржиште електричном енергијом у БиХ и даље карактерише доминација електропривреда које традиционално снабдијевају 1.505.015 купаца свака на свом (*de facto* али не и *de iure*) ексклузивном географском подручју.

Табела 5. Број купаца електричне енергије по снабдјевачима у БиХ

	110 kV	35 kV	10 kV	Остала потрошња	Домаћинства	Јавна расвјета	Укупно
Електропривреда БиХ	5	63	790	60.467	668.503	3.777	733.605
Електропривреда РС	8	33	892	34.837	508.473	1.088	545.331
Електропривреда ХЗХБ	3	1	170	14.432	174.391	1.862	190.859
Комунално Брчко		1	24	3.769	31.007	419	35.220
Укупно	16	98	1.876	113.505	1.382.374	7.146	1.505.015

Алуминиј Мостар се у 2014. години снабдијевао на тржишту, као и у претходном периоду, и за сопствене потребе је од тржишних снабдјевача (ГЕН-И и Proenergy) набавио 722,26 GWh, што представља 45,4 % његове потрошње. Од новембра 2014. године купац Б.С.И. Јајце доминантан дио својих енергијских потреба купује на тржишту (ЕФТ) и за два мјесеца је на тај начин набавио 33,67 GWh. Сумирајући ове набавке у 2014. години, на тржишту је набављено 7 % укупно преузете енергије од крајњих купаца у Босни и Херцеговини.

Прекогранична трговина

Добра повезаност система Босне и Херцеговине са комшијским електроенергетским системима омогућава пласман електричне енергије у земље региона које имају изражен дефицит.

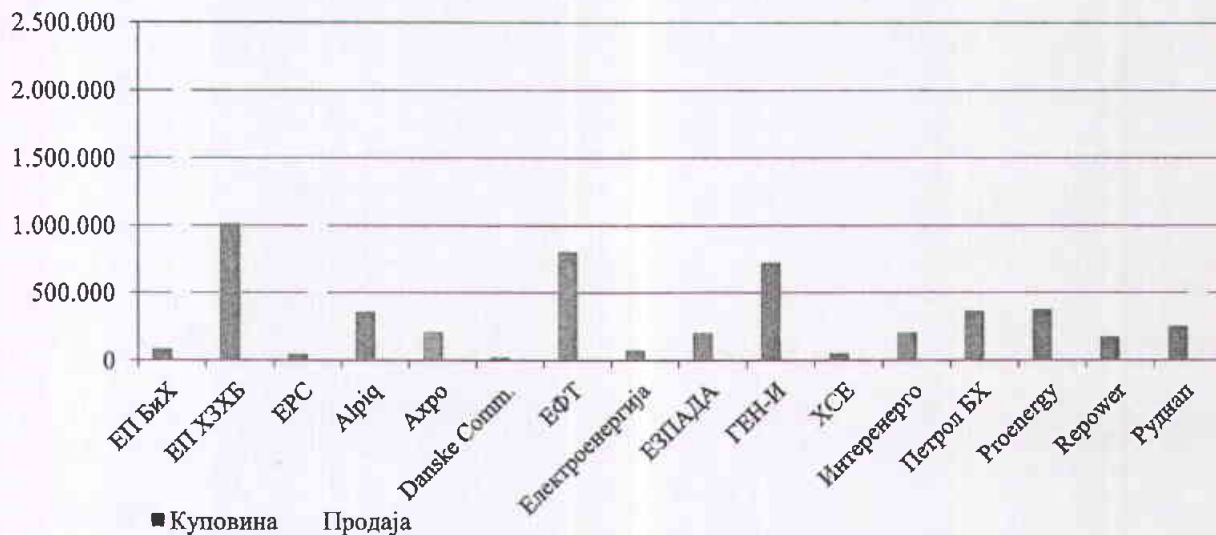
У 2014. години извезено је 3.716 GWh, што је 28 %, односно 1.446 GWh мање него у претходној години, и у највећој мјери је директна посљедица смањене производње електричне енергије. 16 субјеката је извозило електричну енергију, а по обиму на првом мјесту је компанија ЕФТ са 761 GWh, а затим слиједе Електропривреда РС са 477 GWh, ГЕН-И са 459 GWh и Електропривреда БиХ са 406 GWh.

Највећи обим прекограничне размјене се традиционално обавља са Хрватском, а затим са Црном Гором, а најмањи са Србијом (табела 6). И даље Хрватска и Црна Гора имају знатне билансне дефиците и водећи су увозници и у регионалним размјерама. Увоз електричне енергије износио је 953 GWh. Међу 17 субјеката који су увозили енергију у БиХ највећу реализацију су имали Руднап (323 GWh) и Езпада (303 GWh).

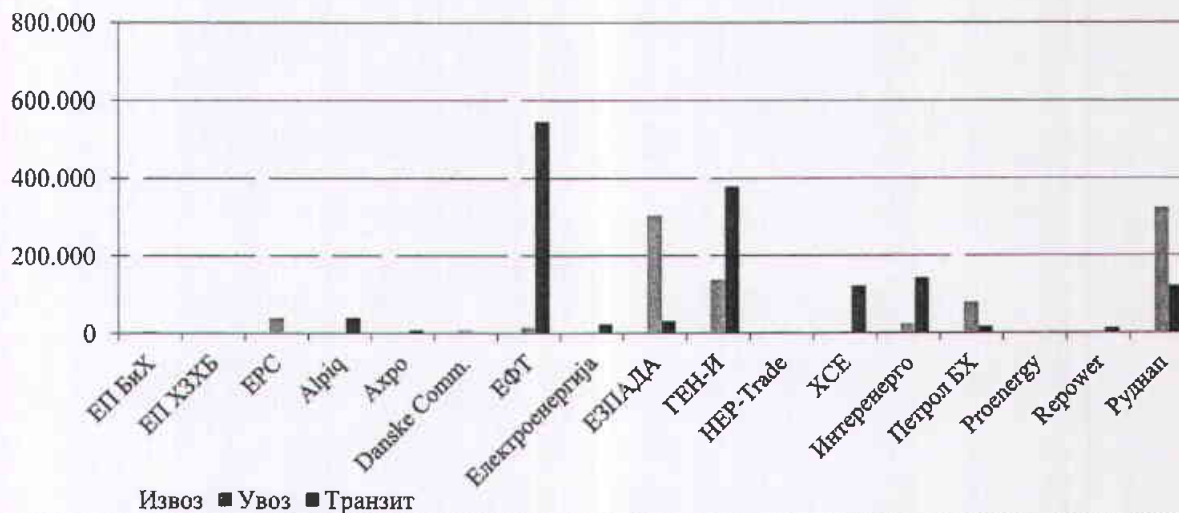
Табела 6. Прекогранична трговина по границама, укључујући регистровани транзит (GWh)

Земља	Извоз	Увоз
Хрватска	1.616,4	1.340,8
Србија	1.476,9	834,9
Црна Гора	2.125,9	228,8
Укупно	5.219,2	2.404,5

Слика 8. Преглед трговања у БиХ по субјектима у 2014. години (MWh)

Слика 9. Преглед прекограничних трансакција по субјектима у 2014. години (MWh)

Током 2014. године је регистрован транзит електричне енергије преко преносне мреже БиХ у износу од 1.448 GWh, што је повећање од 26 % у односу на 2013. годину. Транзитни токови су значајни јер се на основу њихове величине одређује приход сваке од земаља које учествују у *Механизму наплате између оператора преносног система* (ИТС механизам), што је детаљније описивано у ранијим годишњим извјештајима о раду ДЕРК-а. Укупан приход који је БиХ остварила у првих осам мјесеци 2014. године износи 1.173.359,67 KM, док је за цијелу 2013. годину приход износио 1.990.094,77 KM. Евидентно је да у задње двије године смањени транзитни и повећани извозни токови имају негативан утицај на износ прихода од примјене ИТС механизма.

Од 2010. до краја 2014. године НОС БиХ је примјењивао *Правилник о додјели права на коришћење прекограничних*

Корисник свих прихода по основу аукција за додјелу права на коришћење прекограничних преносних капацитета, као и прихода који се остварују примјеном ИТС механизма је Електропренос БиХ.

Табела 7. Приход од додијељених годишњих капацитета

Година	Приход (КМ)
2011	4.789.300
2012	4.970.880
2013	2.036.125
2014	2.905.655
2015	1.091.719
Укупно	15.793.679

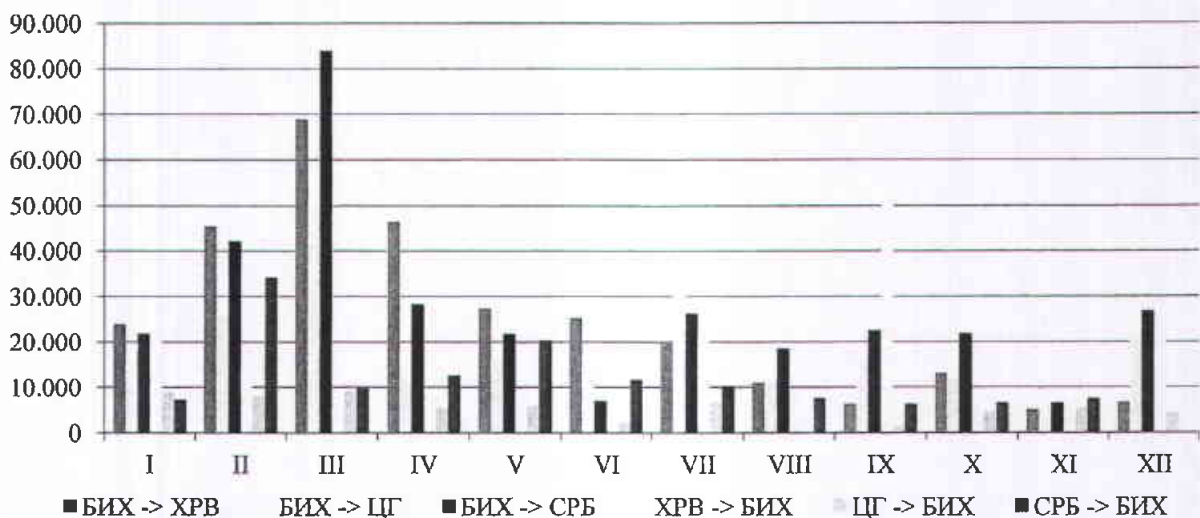
преносних капацитета, организујући експлицитне аукције на дневном, мјесечном и годишњем нивоу.

27. новембра 2014. године оперативно је почела дјеловати Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO) када су организоване годишње аукције на границама БиХ – Црна Гора и БиХ – Хрватска. На граници БиХ – Србија организоване су заједничке аукције два оператора (видјети дијелове 3.2 и 4.1). Укупан приход БиХ по основу годишњих аукција прекограничних преносних капацитета за идућу годину износи 1.091.719 КМ. Највиша цијена постигнута је на граници са Србијом у смјеру из БиХ према Србији у износу од 2.912,6 КМ/MW. Приходи остварени на досадашњим аукцијама за додјелу преносних прекограничних капацитета на годишњем нивоу дати су у табели 7.

Укупан приход по основу мјесечних аукција у 2014. години износио је 1.240.178 КМ (слика 10). Највиша цијена на мјесечној аукцији за додјелу прекограничних капацитета у износу од 563,3 КМ/MW је постигнута на граници са Хрватском у смјеру БиХ, на аукцији за септембар 2014. године.

И током 2014. године одржаване су аукције прекограничних капацитета на дневном нивоу те је по овом основу остварен приход од 28.825 КМ.

Слика 10. Приход по основу мјесечних аукција, по границама и смјеровима (КМ)

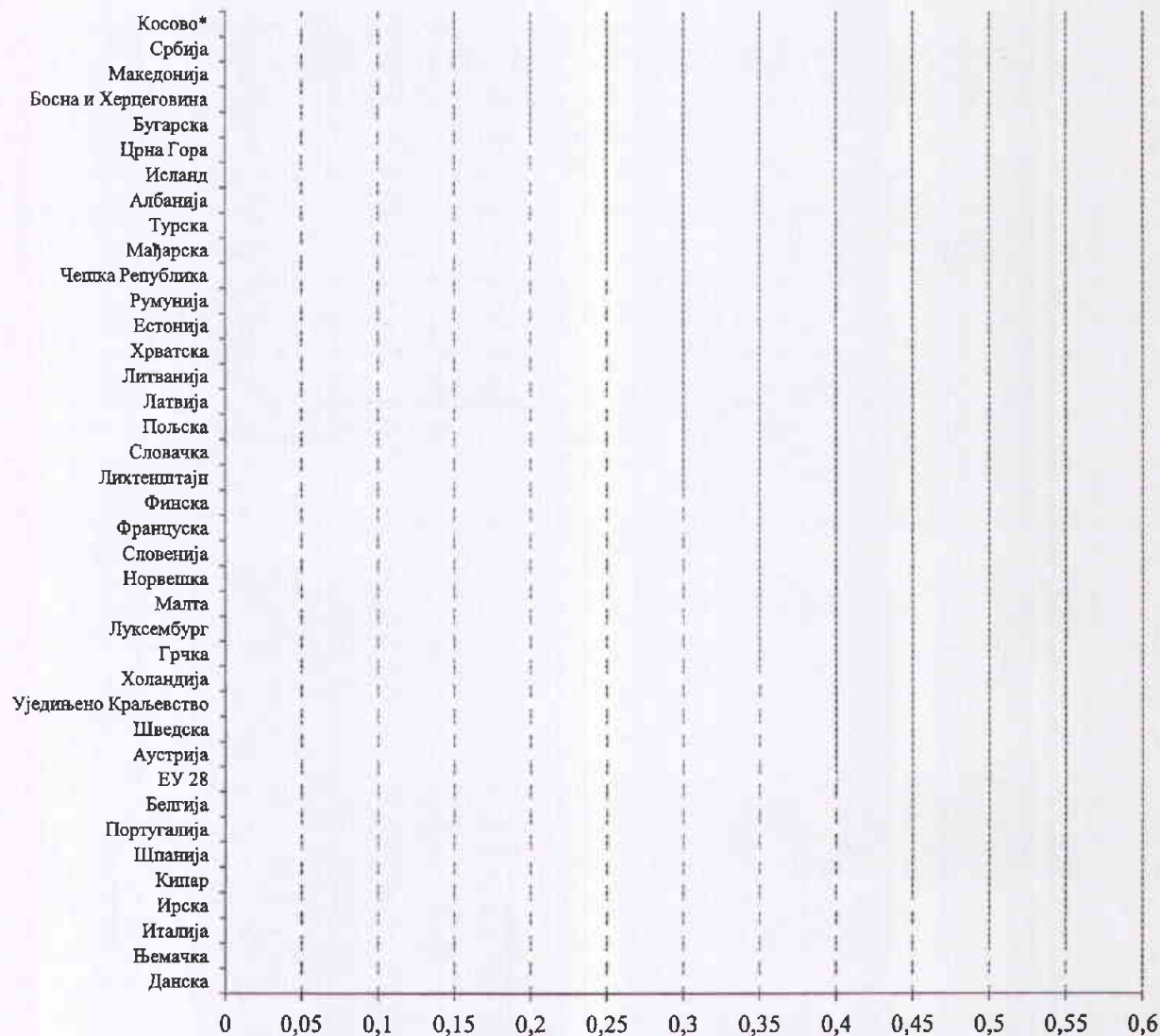
3.8 Енергетска статистика

Задовољавајући потребе регулаторних тијела, али и бројних других институција, те економских субјеката за квалитетним и поузданим статистичким подацима у подручју енергије, Државна регулаторна комисија за електричну енергију и Агенција за статистику БиХ су потписале 19. априла 2011. године Меморандум на темељу којег сарађују у прикупљању статистичких података од значаја не само за основне функције обје институције већ и за цијели електроенергетски сектор БиХ.

Сарадња двије институције доприноси развоју статистике енергије и хармонизацији система службене статистике БиХ и статистике земаља Европске уније у свим областима, а посебно у области енергије.

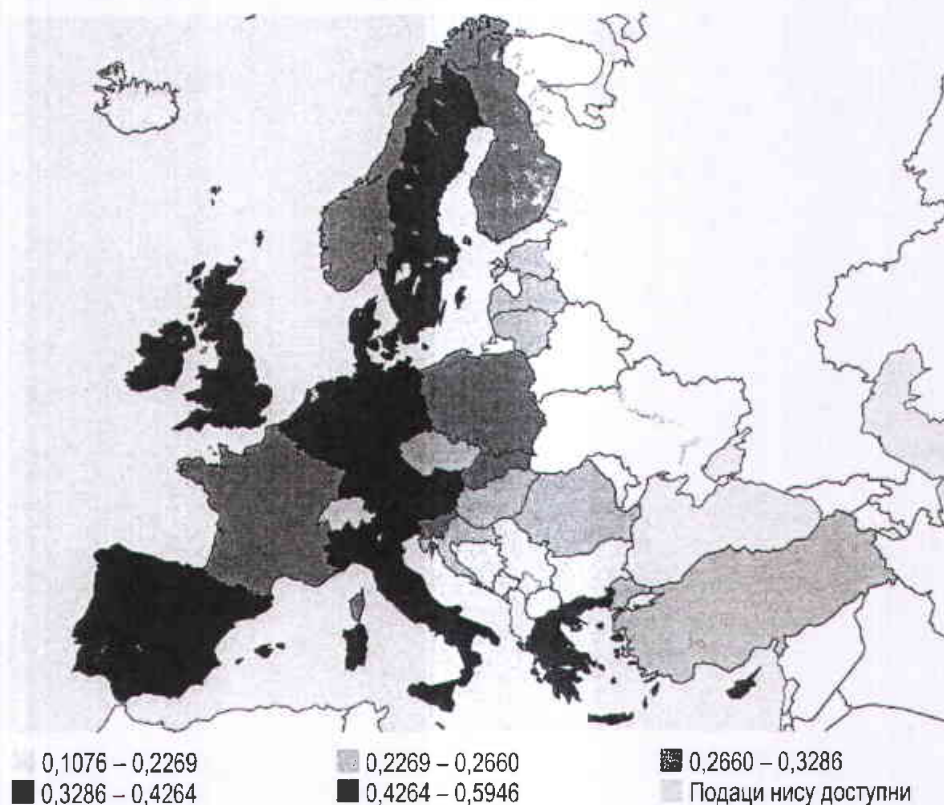

Слика 11. Цијене електричне енергије у КМ/kWh за домаћинства (годишња потрошња од 2.500 до 5.000 kWh) у 2014. години, по методологији Eurostat-a

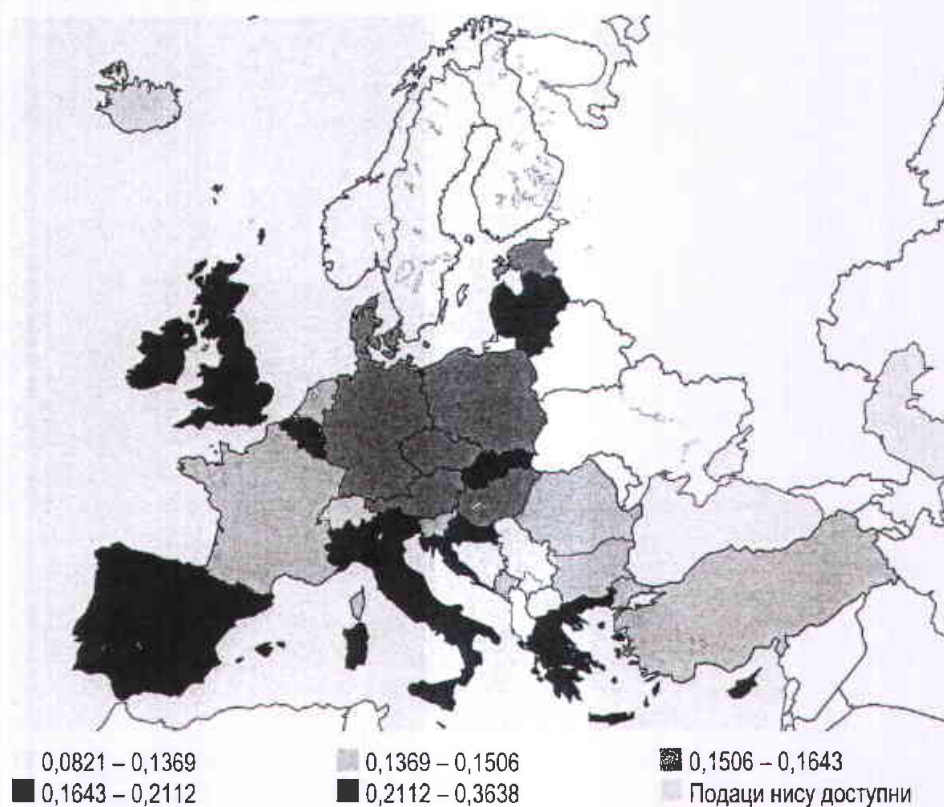

Напомена: наведени износи укључују ПДВ

Слика 12. Географски приказ цијена електричне енергије за домаћинства (у КМ/кWh) у 2014. години, по методологији Eurostat-а

Слика 13. Географски приказ цијена електричне енергије за индустрију (у КМ/кWh) у 2014. години, по методологији Eurostat-а

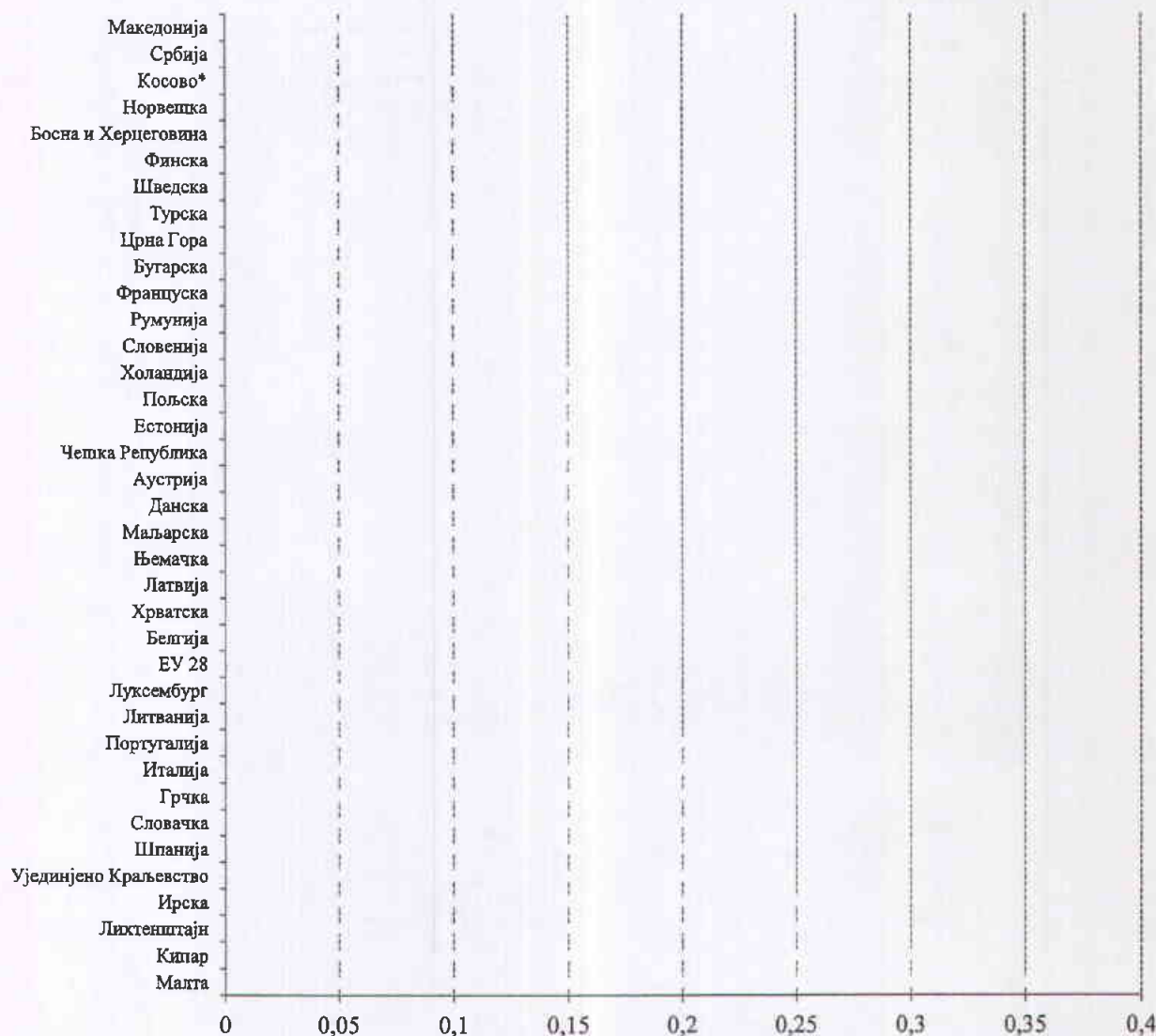
Сарадња Државне регулаторне комисије за електричну енергију и Агенције за статистику БиХ је посебно добила на значају након проширења *acquis*-а Енергетске заједнице у области енергетске статистике, који одлукама Министарског савјета од октобра 2012. године укључује и Уредбу (ЕЗ) бр. 1099/2008 о енергетској статистици и Директиву 2008/92/ЕЗ о побољшању транспарентности цијена гаса и електричне енергије.

Резултати сарадње двије институције препознатљиви су и у извјештајима Eurostat-а који од 2011. године укључују податке о цијенама електричне енергије и гаса у БиХ (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/energy/data>), што омогућује њихову упоредбу са земљама Европске уније и неким земљама које су у процесу приступања ЕУ (слике 11, 12, 13 и 14).

Eurostat је статистичка институција Европске уније смјештена у Луксембургу. Њен задатак је да обезбиједи статистике Европској унији на европском нивоу које омогућују поређења између земаља и региона.

Слика 14. Цијене електричне енергије у КМ/kWh за индустрију (годишња потрошња од 500 до 2.000 MWh) у 2014. године, по методологији Eurostat-а

Целомена: наведени износ не укључују ПДВ

3.9 Остале активности

Поред напријед наведених активности, ДЕРК је и током 2014. године размјењивао податке са већим бројем државних институција, међу којима се издвајају Савјет министара БиХ, Дирекција за економско планирање Савјета министара БиХ, Конкурентски савјет БиХ и Агенција за статистику БиХ, те припремао различите информације за њихове потребе. Посебан допринос ДЕРК је дао раду Привременог одбора за стабилизацију и придруживање Босне и Херцеговине Европској унији и Привременог пододбора за транспорт, околиш, енергију и регионални развој. ДЕРК, у складу са својим законским овлашћењима да као регулаторно тијело дјелује и на подручју Брчко Дистрикта БиХ, у свом раду сарађује и са Владом Брчко Дистрикта БиХ.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију, Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине (ФЕРК) и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске (РЕРС) сарађују и усклађују своје дјеловање од свог оснивања.

Слиједећи ставове и препоруке са међународних скупова више асоцијација које окупљају представнике регулаторних тијела у енергетском сектору и подручју заштите тржишне конкуренције, ДЕРК је у мају 2014. године потписао Меморандум о сарадњи са Конкурентским савјетом БиХ. Меморандум је потписан у циљу боље координације дјеловања и коришћења комплементарних знања и активности двије институције, ради унапређења и развоја тржишта електричне енергије, подстицања либерализације и слободне конкуренције у циљу правне сигурности и стварања једнаких услова учесницима на тржишту, што је у интересу купаца електричне енергије.

Развој законодавног оквира у области електричне енергије у БиХ у складу са правном тековином ЕУ

Ради усклађивања домаћег законодавства са законодавством ЕУ у сектору електричне енергије, с фокусом на садржину Трећег енергетског пакета (видјети табелу 8), од краја 2012. до јануара 2014. године, кроз програм техничке помоћи Европске комисије реализован је пројекат *Израда законодавног оквира у области електричне енергије у БиХ у складу са правном тековином ЕУ*.

Крајњи резултат пројекта је усклађени скуп нацрта нових закона, а у неким случајевима нацрта измјена и допуна постојећих закона, за нивое државе, ентитета и Дистрикта. Транспозиција примјењивог законодавства ЕУ је организована на начин који обезбјеђује пуну усклађеност између законодавстава свих административних нивоа у БиХ (узимајући у обзир њихове засебне надлежности и регулаторна овлашћења) и правне тековине ЕУ у сектору електричне енергије.

У најкраћем, Трећи енергетски пакет ЕУ, кроз скуп директива и уредби, тражи:

- Успоставу једног регулаторног тијела на националној, односно државној разини за електричну енергију и природни гас, које треба да има све овласти потребне за функционисање јединственог тржишта, уз могућност организовања регионалних регулатора са ограниченим овлашћењима,
- Повећана овлашћења и независност регулатора, посебно у надзору тржишта и санкционисању нетржишног дјеловања,
- Раздвајање, односно успоставу оператора преносних система (могућ је модел власничког раздвајања, модел независног оператора система или модел независног оператора преноса), уз комплексан поступак сертификација оператора,
- Ефективно раздвајање дјелатности снабдијевања и производње од мрежних дјелатности (раздвајање тржишних од дјелатности које имају карактер природног монопола),
- Успоставу механизма за сарадњу националних регулатора и доношење одлука које се тичу прекограничне сарадње,
- Успоставу механизма сарадње оператора система (учешће у раду европских преносних оператора и примјена европских мрежних правила),
- Заштиту купаца – једноставне и ефикасне процедуре рјешавања приговора, алтернативни механизми рјешавања спорова, посебно заштите рањивих категорија и њихово дефинисање,
- Ефикасан механизам промјене снабдјевача,
- Стабилан и предвидљив регулаторни оквир, повећана транспарентност, једнак приступ информацијама, и
- Примјену интелигентних мјерних система .

Нажалост, ни 12 мјесеци након доставе *Нацрта закона о преносу, регулатору и тржишту електричне енергије у БиХ* и осталих закона из овог скупа, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ није покренуло активности на усвајању ових докумената, па је за очекивати покретање новог поступка Енергетске заједнице против БиХ.

Рок за транспозицију и имплементацију 'Трећег пакета' у босанскохерцеговачко законодавство и праксу енергетског сектора био је 1. јануар 2015. године

Евидентно је да БиХ од свих земаља у региону највише касни у усаглашавању законодавства са 'Трећим пакетом', док су неке од земаља у региону те активности већ спровеле. БиХ, која је прије десетак година имала најразвијеније законодавство у региону, данас је убједљиво на зачељу.

У циљу избјегавања даљих кашњења у реформи електроенергетског сектора, неопходно је хитно покретање активности од

Ohio

стране Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, уз учешће и координацију са ентитетским надлежним министарствима и Владом Брчко Дистрикта БиХ, које ће резултовати упућивањем нацрта закона у парламентарну процедуру и усвајањем међусобно хармонизованих закона у свим јурисдикцијама у БиХ.

Свако даље одлагање удаљава БиХ од циљева Споразума о стабилизацији и придруживању и Уговора о успостави Енергетске заједнице, а тиме и од свих процеса интеграције енергетског сектора БиХ са регионалним и тржиштем Европске уније.

Регулаторно партнерство

У 2014. години су практично почеле активности у пројекту Агенције за међународну сарадњу САД (USAID) кроз који се развија партнерски однос босанскохерцеговачких енергетских регулатора са Националном асоцијацијом регулатора САД (NARUC) и више регулаторних комисија из њеног састава, при чему је Регулаторно тијело из Охаја (енг. *Public Utilities Commission of Ohio* – PUCO) водећа комисија. Пројекат даје допринос убрзању процеса регулаторне реформе с циљем по-ступне интеграције у институције Европске уније. Меморандум о разумијевању између страна у пројекту је потписан у јануару 2014. године.

Кроз пројекат се размјењују информације и искуства, те упознају најбоље праксе како би регулатори могли наставити да креирају и спроводе фер и независну регулацију у циљу обезбјеђивања ефикасног, транспарентног и стабилног функционисања електроенергетског сектора у исто вријеме штитећи интересе купаца и инвеститора.

Инвестирање у сектор енергије

У октобру 2014. године су почеле активности на још једном свеобухватном пројекту који финансира USAID. Пројекат *Инвестирање у сектор енергије* (EIA) чије је трајање планирано до јуна 2019. године, предвиђа сарадњу и помоћ свим кључним субјектима у енергетском сектору (министарства, регулатори, привредни субјекти и др.) и организован је кроз сљедеће компоненте:

- Препреке за инвестирање у сектор енергије и њихово уклањање,
- Активности на отклањању недостатака малопродајног тржишта у БиХ (отварање малопродајног тржишта),
- Постизање уштеда у енергији, користећи регулаторне потицаје,
- Приближавање европским интеграцијама, и
- Односи с јавношћу.

Наведене компоненте укључују бројне подкомпоненте и активности. Енергетски самит који ће се одржати у оквиру пројекта почетком прољећа 2015. године биће прилика за његово детаљније представљање свим заинтересованим странама и јавности.

Представници Државне регулаторне комисије ће пратити активности организоване у оквиру пројекта и учествовати у реализацији појединих компоненти, а посебно оних које су функцији рада регулатора.

Безбједност снабдијевања на дистрибутивном нивоу у југоисточној Европи

Током 2014. године настављена је сарадња са *Агенцијом за међународну сарадњу САД (USAID)* и *Асоцијацијом за енергију САД (USEA)* на пројекту помоћи дистрибутивним компанијама, односно операторима дистрибутивног система у југоисточној Европи, у функцији безбједности снабдијевања. У пројекту који је покренут почетком 2013. године учествују представници компанија и регулатора из Албаније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Хрватске, Македоније и Србије.

Пројекат укључује проблематику:

- Оптимизација планирања развоја дистрибутивног система,
- Продужење животног вијека опреме и инфраструктуре,
- Смањење губитака,
- Увођење напредних технологија,
- Интеграција обновљивих извора у дистрибутивни систем,
- Заштита на раду и безбједносни стандарди,
- Дјеловање оператора дистрибутивног система у ванредним околностима,
- Регионална сарадња и узајамна помоћ, и
- Упоредне анализе и најновије праксе и искуства.

Циљ пројекта је да своје конкретне резултате представи кроз аналитичке студије, упоредне анализе, приручнике и препоруке.

Исходи ријешених судских спорова

Свих пет досадашњих пресуда Суда Босне и Херцеговине је потврдило законитост одлука ДЕРК-а које су биле судским путем оспорене од правних лица о чијим захтјевима је одлучивао након спроведених тарифних поступака. Од активно легитимисаних субјеката у 2014. години није било нових захтјева за преиспитивање одлука из регулаторне праксе ДЕРК-а.

4. АКТИВНОСТИ У МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

4.1 Енергетска заједница

Уговор о успостави Енергетске заједнице, који је потписан 25. октобра 2005. године и ступио на снагу 1. јула 2006. године, омогућава креирање највећег интерног тржишта за електричну енергију и гас на свијету, у којем ефективно учествује Европска унија са једне стране и слџдећих осам Уговорних страна: Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Косово*, Македонија, Молдавија, Србија и Украјина.⁴

У складу са израженим интересом, у раду тијела Енергетске заједнице учествују: Аустрија, Бугарска, Чешка, Финска, Француска, Грчка, Холандија, Хрватска, Италија, Кипар, Латвија, Мађарска, Њемачка, Пољска, Румунија, Словачка, Словенија, Шведска и Уједињено Краљевство. Ових 19 тзв. земаља учесница из Европске уније директно учествује у раду тијела Енергетске заједнице, а њихове позиције приликом гласања изражава Европска комисија.

Статус посматрача у тијелима Енергетске заједнице имају Арменија, Грузија, Норвешка и Турска. Преговори са Грузијом у вези стицања статуса Уговорне стране су у завршној фази.

Основни циљеви Енергетске заједнице су креирање стабилног и јединственог регулаторног оквира и тржишног простора који обезбјеђује поуздано снабдијевање енергентима и може привући инвестиције у секторе електричне енергије и природног гаса. Поред тога, то је развој алтернативних праваца снабдијевања гасом и побољшање стања у животној средини, уз примјену енергетске ефикасности и коришћење обновљивих извора.

Закључивањем овог уговора, Уговорне стране из региона се обавезују да између себе успоставе заједничко тржиште електричне енергије и гаса које ће функционирати по стандардима тржишта енергије ЕУ са којим ће се интегрисати. То се постиже постепеним преузимањем дијелова *acquis*-а ЕУ, односно имплементацијом одговарајућих директива и уредби ЕУ у подручјима електричне енергије, гаса, заштите животне средине, конкуренције, обновљивих енергетских ресурса, енергетске ефикасности, нафте и статистике (видјети табелу 8).

Уговор о успостави Енергетске заједнице важи до јула 2026. године.

---

* Овај назив не прејудира статус и у складу је са Резолуцијом Савјета безбједности Уједињених нација 1244 и мишљењем Међународног суда правде о Декларацији о независности Косова.

⁴ Листа одражава Уговорне стране на дан 31. децембра 2014. године. Молдавија има статус Уговорне стране од 1. маја 2010. године, а Украјина од 1. фебруара 2011. године.

Табела 8. *Acquis* Енергетске заједнице

Acquis, односно правни оквир Енергетске заједнице у свом средишту има директиве и уредбе из Трећег енергетског пакета ЕУ које предвиђају заједничке прописе за интерна тржишта електричне енергије и природног гаса и регулишу прекограничну трговину. Почетни сет прописа из 2005. у више наврата инован је новим директивама и уредбама и допуњаван прописима у областима заштите околиша, конкуренције и обновљивих извора енергије. У 2007. *acquis* је проширен на директиве ЕУ о безбједности снабдијевања, а од 2008. појам 'мрежна енергија' који се иницијално односио на електричну енергију и гас укључује и нафтни сектор. 2009. и 2010. *acquis* је даље проширен директивама о енергетској ефикасности, а 2011. одлуком Министарског савјета прописи који сачињавају 'Трећи пакет', осим Уредбе (ЕЗ) бр. 713/2009, постали су правно обавезујући и за Уговорне стране Енергетске заједнице. *Acquis* је 2012. значајно проширен директивама у домену обновљивих извора, обавезних нафтних резерви и статистике, а 2013. дијелом директиве о спречавању и контроли загађења и Уредбом (ЕУ) бр. 838/2010 која се односи на ГТС механизам и наплату преноса.

Acquis Енергетске заједнице прати развој правног оквира Европске уније и данас обухвата њену кључну енергетску легислативу у подручјима електричне енергије, гаса, заштите животне средине, конкуренције, обновљивих енергетских ресурса, енергетске ефикасности, нафте и статистике.

Acquis о електричној енергији

- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 838/2010/ЕУ од 23. септембра 2010. о утврђивању смјерница које се односе на механизам накнаде између оператора преносних система и заједнички регулаторни приступ наплати преноса,
- Директива 2009/72/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о заједничким правилима за унутрашње тржиште електричне енергије и стављању ван снаге Директиве 2003/54/ЕЗ,
- Уредба (ЕЗ) бр. 714/2009 Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о условима за приступ мрежи за прекограничну размјену електричне енергије и стављању ван снаге Уредбе (ЕЗ) бр. 1228/2003.

Рок за транспозицију у национално законодавство и имплементацију Директиве 2009/72/ЕЗ и Уредбе (ЕЗ) бр. 714/2009 из 'Трећег пакета' је 1. јануар 2015. Изузетно, рок за имплементацију члана 11. Директиве 2009/72/ЕЗ је 1. јануар 2017.

Acquis о гасу

- Директива 2009/73/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о заједничким правилима за унутрашње тржиште природног гаса и стављању ван снаге Директиве 2003/55/ЕЗ,
- Уредба (ЕЗ) бр. 715/2009 Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о условима за приступ мрежама за транспорт природног гаса и стављању ван снаге Уредбе (ЕЗ) бр. 1775/2005.

Рок за транспозицију у национално законодавство и имплементацију Директиве 2009/73/ЕЗ и Уредбе (ЕЗ) бр. 715/2009 из 'Трећег пакета' је 1. јануар 2015. Изузетно, рок за имплементацију члана 11. Директиве 2009/73/ЕЗ је 1. јануар 2017.

Acquis о безбједности снабдијевања

- Директива 2005/89/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 18. јануара 2006. о мјерама заштите безбједности снабдијевања електричном енергијом и улагања у инфраструктуру,
- Директива Савјета 2004/67/ЕЗ од 26. априла 2004. о мјерама заштите безбједности снабдијевања природним гасом.

Acquis о заштити животне средине

- Директива 2010/75/ЕУ Европског парламента и Савјета од 24. новембра 2010. о индустријским емисијама (интегрисано спречавање и контрола загађења) – само Поглавље III, Анекс V и члан 72(3)-(4),
- Директива 2001/80/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 23. октобра 2001. о ограничењу емисија одређених загађивача ваздуха из великих уређаја за ложење,
- Директива Савјета 1999/32/ЕЗ од 26. априла 1999. о смањењу садржаја сумпора у одређеним течним горивима и о измјени Директиве 93/12/ЕЕЗ,
- Директива Савјета 85/337/ЕЕЗ од 27. јуна 1985. о процјени ефеката одређених јавних и приватних пројеката на околиш, са амандманима од 3. марта 1997. (Директива 97/11/ЕЗ) и Директивом 2003/35/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 26. маја 2003. о обезбјеђењу учешћа јавности у изради одређених планова и програма који се односе на околиш,
- Члан 4(2) Директиве Савјета 79/409/ЕЕЗ од 2. априла 1979. о заштити птица.

Acquis о заштити животне средине се примјењује у оној мјери у којој има утицаја на мрежну енергију. Рок за транспозицију у национално законодавство и имплементацију Директиве 2001/80/ЕЕЗ је 31. децембар 2017., а за Директиву 2010/75/ЕУ 1. јануар 2018. У складу са чланом 13. Уговора, Уговорне стране потврђују важност Протокола из Кјота и настојаће да му приступе.

Наставак на сљедећој страници ⇨

⇒ *Наставак Табеле 8 са претходне странице*

Acquis о конкуренцији

Нису дозвољене и биће пропјењиване у складу са чл. 81., 82. и 87. Уговора о оснивању Европске заједнице следеће активности:

- Спречавање, ограничавање или поремећај конкуренције,
- Злоупотреба доминантне позиције,
- Пружање јавне помоћи која узрокује или пријети поремећајем конкуренције.

Поштиваће се одредбе Уговора о оснивању Европске заједнице, посебно члана 86. које се односе на јавна предузећа и предузећа којима су дата посебна права.

Acquis о обновљивим енергетским ресурсима

- Директива 2009/28/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 23. априла 2009. о промоцији кориштења енергије из обновљивих извора те о измјени и каснијем стављању ван снаге директива 2001/77/ЕЗ и 2003/30/ЕЗ,
- Директива 2003/30/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 8. маја 2003. о промоцији кориштења био-горива или других обновљивих горива за пријевоз,
- Директива 2001/77/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 27. септембра 2001. о промоцији електричне енергије произведене из обновљивих извора енергије на унутрашњем тржишту електричне енергије.

Рок за доставу плана за имплементацију директива 2001/77/ЕЗ и 2003/30/ЕЗ био је 1. јули 2007., а рок за транспозицију у национално законодавство и имплементацију Директиве 2009/28/ЕЗ био је 1. јануар 2014.

Acquis о енергетској ефикасности

- Директива 2010/31/ЕУ Европског парламента и Савјета од 19. маја 2010. о енергетској ефикасности зграда,
- Директива 2010/30/ЕУ Европског парламента и Савјета од 19. маја 2010. о означавању потрошње енергије и осталих ресурса производа везаних с енергијом уз помоћ ознака и стандардизованих информација о производу,
- Директива 2006/32/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 5. априла 2006. о енергетској ефикасности у крајњој потрошњи и енергетским услугама те о стављању ван снаге Директиве Савјета 93/76/ЕЕЗ.

Рокови за имплементацију наведених директива варирају од децембра 2011. до јануара 2017.

Acquis о нафти

- Директива Савјета 2009/119/ЕЗ од 14. септембра 2009. о обавези држава чланица да одржавају минималне залихе сирове нафте и/или нафтних деривата.

Рок за транспозицију у национално законодавство и имплементацију Директиве 2009/119/ЕЗ је 1. јануар 2023.

Acquis о статистици

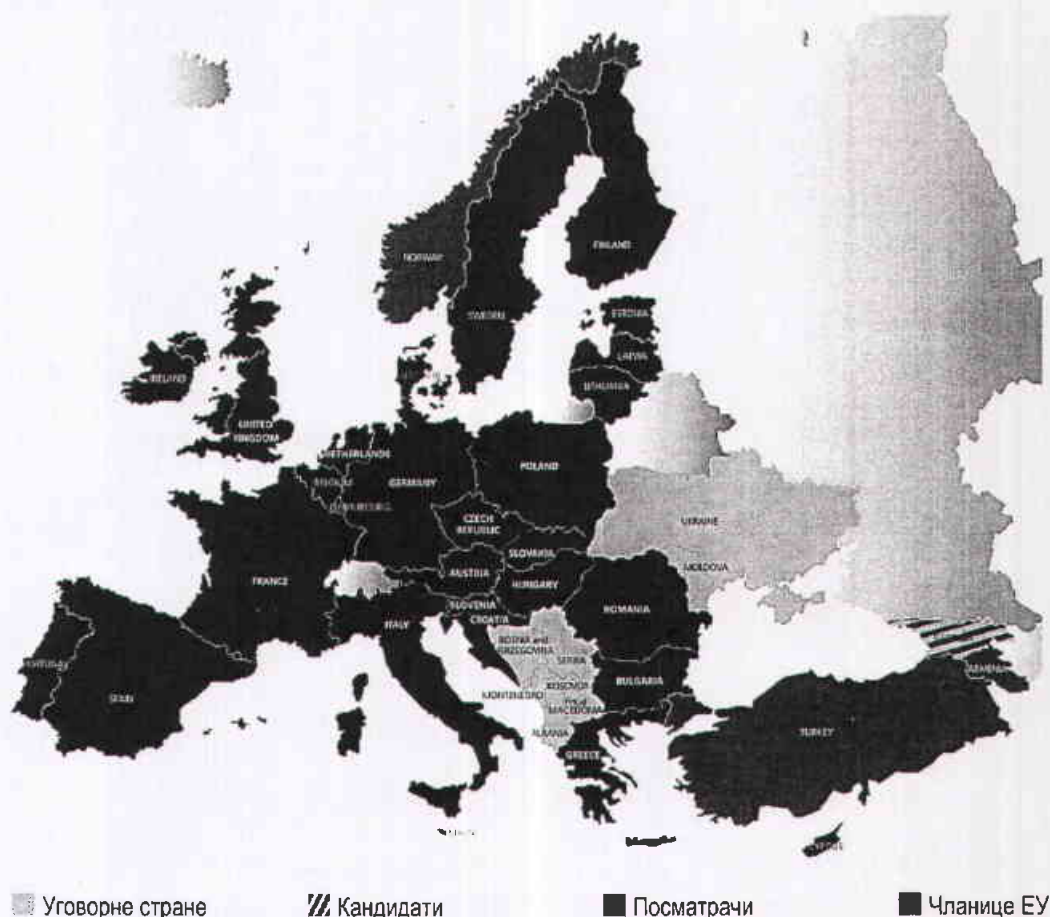
- Директива 2008/92/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 22. октобра 2008. о поступку Заједнице за побољшање транспарентности цијена гаса и електричне енергије које се зарачунавају индустријским крајњим корисницима,
- Уредба (ЕЗ) бр. 1099/2008 Европског парламента и Савјета од 22. октобра 2008. о енергетској статистици.

Приликом дефинисања *acquis*-а, Министарски савјет врши одређена прилагођавања прописа Европске уније институционалном оквиру Енергетске заједнице, водећи рачуна и о временским ограничењима у региону. Министарски савјет је усвојио и неколико независних мјера које се односе на рјешавање спорова, успоставу тзв. '8. региона' у циљу олакшавања прекограничне трговине електричном енергијом, те мјере за координацију безбједности снабдијевања.

Напомена: Текстови прописа ЕУ који се наводе у овој табели су доступни у оквиру интернет презентације Државне регулаторне комисије за електричну енергију (www.derk.ba).

У циљу обезбјеђења адекватног вођења процеса успоставе и функционисања Енергетске заједнице, основане су следеће институције: Министарски савјет, Стална група на високом нивоу, Регулаторни одбор, Форум за електричну енергију (Атински форум), Форум за гас (Мариборски форум), Социјални форум, Форум за нафту (са сједиштем у Београду) и Секретаријат.

Слика 15. Географски обухват Енергетске заједнице

Министарски савјет, као највише тијело Енергетске заједнице обезбјеђује постизање циљева утврђених Уговором о успостави Енергетске заједнице. Министарски савјет чине по један представник сваке Уговорне стране и два представника Европске уније.

Стална група на високом нивоу (PHLG), која окупља више званичнике Уговорних страна и два представника Европске комисије, обезбјеђује континуитет састанака Министарског савјета и спровођење договорених активности, те одлучује о спровођењу мјера у одређеним областима.

Регулаторни одбор Енергетске заједнице (ECRB), са сједиштем у Атини, чине представници државних регулаторних тијела земаља региона, а Европску унију представља Европска комисија, уз помоћ по једног регулатора из земаља учесница из ЕУ, те једног представника Агенције за сарадњу енергетских регулатора (ACER). ECRB разматра питања регулаторне сарадње и може прерасти у тијело које доноси регионалне регулаторне одлуке и служи као институција за рјешавање спорова. Регулаторни одбор има главну улогу у раду проширеног тржишта. Према мишљењу Европске комисије ово над-национално регулаторно тијело може постати модел за друге дијелове свијета.

Форуми Енергетске заједнице, посвећени електричној енергији, гасу, нафти и социјалним аспектима, окупљају све заинтересоване актере – представнике влада, регулатора, компанија, купаца, међународних финансијских институција и др.

Секретаријат Енергетске заједнице, са сједиштем у Бечу, представља кључни административни фактор и заједно са Европском комисијом обезбјеђује неопходну сарадњу и пружа подршку за рад других институција. Секретаријат је одговоран за надгледање одговарајућег спровођења обавеза Уговорних страна и подноси годишњи извјештај о напретку Министарском савјету. У том смислу, Секретаријат дјелује као ‘чувар’ Уговора о успостави Енергетске заједнице док Европска комисија има улогу генералног координатора.

2014. је била једна од најдинамичнијих година у историји Енергетске заједнице. Обиљежили су је поремећаји снабдијевања гасом због драматичних догађаја у Украјини, која је председавала Енергетском заједницом у 2014. години, и трагичне поплаве које су у Босни и Херцеговини и Србији угрозиле производњу и снабдијевање електричном енергијом хиљада људи. У већини земаља су се водиле бројне активности у транспозицији одредби из Трећег енергетског пакета ЕУ. Вођени су интензивни преговори о приступању Грузије Заједници. Протеклу годину су обиљежили и успјешни преговори о дугорочним споровима између оператора преносног система Србије и Косова*, као и Албаније и компаније ЧЕЗ, чиме је убрзан напредак наведених земаља у приступању ЕУ.

Током протеклог периода Енергетска заједница је успоставила институционални оквир за сарадњу, међусобну подршку и разmjену искустава и стога служи као модел за регионалну сарадњу у вези енергетских питања. Међутим, уочавајући потребу јачања институција и инструмената потребних за постизање циљева Енергетске заједнице, њен Министарски савјет је успоставио посебну Групу на високом нивоу чији је задатак био да начини независну процјену адекватности институционалне поставке и радних метода Енергетске заједнице за постизање циљева из Уговора о успостави Енергетске заједнице. У том смислу током 2014. године је презентован извјештај *Енергетска заједница за будућност* који препоручује доношење додатних мјера за формирање јединственог европског тржишта енергије, смањење инвестиционих ризика и повећање финансијске подршке, јачање спроведбених мјера, флексибилнију структуру чланства приликом проширења географског обухвата, те повећање транспарентности јачањем улоге цивилног друштва и пословних субјеката у институцијама Енергетске заједнице.

Идентификација могућих и избор оптималних опција у имплементацији предлога за даљи развој Енергетске заједнице ће бити предмет јавне расправе и других планираних активности Енергетске заједнице у 2015. години.

*г. Гинтер Отингер,
ЕУ комесар за енергетска
питања: “Кључни фактор
за безбједност
снабдијевања је
функционално енергетско
тржиште. Стога треба
да обезбиједимо
предузимање највећих
напора да би се извршила
provedба Трећег
енергетског пакета и
довољна улагања у
инфраструктуру
укључујући Пројекте од
интереса за Енергетску
заједницу који су усвојени
прошле године. Ово су
кључни елементи за
подстицање безбједности
снабдијевања енергијом.”*

*Из обраћања на
12. састанку
Министарског савјета
Енергетске заједнице,
Кијев, 23. септембар 2014.*

У протеклој години, након година рада на правним и регулаторним, техничким и организационим, те финансијским питањима почела је радити *Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO)*. Канцеларија је формално успостављена 27. марта 2014. године од стране седам оператора преносног система из Албаније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Грчке, Хрватске, Косова и Турске, а оперативно је почела дјеловати 27. новембра 2014. године када су организоване прве годишње аукције на границама БиХ – Црна Гора и БиХ – Хрватска. Подршку успостави Канцеларије су дале бројне међународне финансијске институције, Секретаријат Енергетске заједнице, ECRB и други. Након годишњих, успјешно су организоване и прве мјесечне аукције (17. децембра), а затим и прве дневне аукције (30. децембра 2014. године).

Током 2014. године је настављен рад заједничке Конкуренцијске мреже Енергетске заједнице и тијесна сарадња између конкуренцијских тијела, али и њихова сарадња са енергетским регулаторима. Потврђено је да коришћење потенцијала у спровођењу закона о конкуренцији даје додатни подстицај тржишним реформама и испуњавању обавеза које имају Уговорне стране.

На сједници одржаној у септембру 2014. године, Министарски савјет је донио препоруку којом су Уговорне стране позване да спроведу Уредбу (ЕУ) бр. 347/2013 о смјерницама за трансевропску енергетску инфраструктуру, уз најаву да ће одлука којом ће њено спровођење постати правно обавезујуће бити донесена 2015. године.

Приоритети Енергетске заједнице у 2015. години, током које ће Албанија бити председавајућа, биће реформа Заједнице у складу са препорукама из извјештаја *Енергетска заједница за будућност*, досљедна имплементација 'Трећег пакета' у свим Уговорним странама, проширење *acquis*-а, односно правног оквира Енергетске заједнице уредбама које се односе на безбједност снабдијевања гасом, енергетску инфраструктуру, транспарентност тржишта електричне енергије, директивама које се односе на енергетску ефикасност, те прихватање и почетак примјене прве групе мрежних кодекса ЕУ.

Босна и Херцеговина и Енергетска заједница

Активним дјеловањем у Енергетској заједници Босна и Херцеговина потврђује своју одређеност за реформу енергетског сектора, либерализацију тржишта енергије и усклађивање своје политике са чланицама ЕУ. Ипак, евидентно је да на различитим нивоима у БиХ треба учинити додатне напоре у транспозицији и имплементацији *acquis*-а Енергетске заједнице. За реализацију бројних обавеза Босне и Херцеговине су рокови већ прошли, а за значајан број обавеза преостало је релативно кратко вријеме (видјети табелу 8). На ово указују и случајеви за рјешавање спорова које је иницирао Секретаријат Енергетске заједнице:

- Случај ECS-1/10, покренут *Отвореним писмом* 21. септембра 2010. године односи се на државну помоћ. Мада је фебруара 2012. године донесен *Закон о систему државне помоћи у БиХ* и крајем исте године успостављен Савјет за државну помоћ, изостала је практична имплементација. Секретаријет Енергетске заједнице најављује да ће случај бити затворен када Савјет буде потпуно оперативан.
- 20. јануара 2011. године у случајевима ECS-1-6/11 упућена су *Отворена писма* Албанији, Босни и Херцеговини, Хрватској, Македонији, Црној Гори и Србији због неусвајања методе за координисано управљање загушењима и процедура за алокацију капацитета. Како је *Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи* почела оперативно дјеловати 27. новембра 2014. године када су организоване прве годишње аукције на границама БиХ – Црна Гора и БиХ – Хрватска, Секретаријат је за јануар 2015. године најавио затварање случајева против БиХ и Црне Горе.
- Случај ECS-8/11, покренут *Отвореним писмом* 7. октобра 2011. године односи се на неиспуњавање обавеза које БиХ има у доношењу одговарајуће легислативе у сектору природног гаса. Узимајући у обзир одговор Савјета министара БиХ на отворено писмо, Секретаријат је упутио *Образложено мишљење* 24. јануара 2013. године, и након новог одговора поднио предмет Министарском савјету на одлучивање путем *Образложеног захтјева* 21. маја 2013. године. Недостатак регулаторног тијела на државном нивоу, изостанак успоставе одвојеног оператора транспортног система, непостојање адекватних мрежних тарифа, неотварање тржишта, само су неки од посебно подцртаних недостатака. Министарски савјет Енергетске заједнице је 23. септембра 2014. године нагласио дуготрајност постојања озбиљних пропуста БиХ у имплементацији обавезујућих директива ЕУ и задужио Секретаријат Енергетске заједнице да помогне припрему потребне легислативе. Доношење евентуалних санкција је одгођено за 2015. годину, до када БиХ треба представити свој закон о гасу усаглашен са 'Трећим пакетом'. Секретаријат Енергетске заједнице је 21. октобра 2014. године Министарству спољне трговине и економских односа БиХ (у копији Министарству спољних послова БиХ и ентитетским министарствима енергије) доставио *Нацрт закона о транспорту природног гаса, регулатору и интерном тржишту у БиХ*, који је усаглашен са 'Трећим пакетом'. Министарство није покренуло активности на доношењу овог закона.
- 11. фебруара 2013. године у случајевима ECS-1-5/13 послана су *Отворена писма* Албанији, Босни и Херцеговини, Македонији, Србији и Украјини због изостанка транспозиције и имплементације обавеза које се односе на смањење емисије сумпордиоксида (SO₂) при сагоријевању тешких ложивих уља и течних нафтних горива.

- Случај ECS-1/14, покренут *Отвореним писмом* 3. марта 2014. године односи се на неиспуњавање обавеза које БиХ има у транспозицији и имплементацији Директиве 2006/32/ЕЗ о енергетској ефикасности у крајњој потрошњи и енергетским услугама. Рок за транспозицију и имплементацију ове директиве истекао је крајем 2011. године.
- 11. фебруара 2014. године у случајевима ECS-3-7/14 упућена су *Отворена писма* Албанији, Босни и Херцеговини, Македонији, Црној Гори и Украјини због непоштовања *acquis*-а Енергетске заједнице у области обновљиве енергије, односно због неусвајања националног акционог плана за обновљиву енергију, за што је рок истекао 30. јуна 2013. године. Како је Украјина 1. октобра 2014. године усвојила свој национални план и доставила га Секретаријату, случај против ње је затворен 6. новембра 2014. године.

Активности ДЕРК-а у тијелима Енергетске заједнице

Рад Државне регулаторне комисије за електричну енергију, из домена Енергетске заједнице, одвијао се уз неопходну сарадњу са Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, затим кроз подршку и допринос реализацији различитих пројеката у функцији развоја Енергетске заједнице и нарочито кроз проактиван однос у истраживањима које су планирале и спроводиле различите групе ширег тематског спектра, а које окупљају енергетске регулаторе из региона и Европске уније.

Кључне активности ДЕРК-а у Енергетској заједници и даље су усмјерене на Регулаторни одбор Енергетске заједнице, који је успостављен 11. децембра 2006. године у Атини. Све од тада ДЕРК активно учествује у његовом раду, представљајући и заступајући интересе Босне и Херцеговине. Афирмисаности Регулаторне комисије у ECRB-у посебно доприноси мр. сц. Един Заметица, савјетник Комисије, који од 2007. године предсједава Радном групом за проблематику купаца и малопродајна тржишта.

Током 2014. године, у којој је одржао три састанка, Регулаторни одбор дао је значајан допринос креирању политике Енергетске заједнице у домену регулаторних иницијатива за промоцију инвестиција у мреже, третмана интерконектора између Уговорних страна Енергетске заједнице и чланица Европске уније, те развоја независности регулатора. Заједничке активности које је раније имао са Агенцијом за сарадњу енергетских регулатора (ACER) и Савјетом европских енергетских регулатора (CEER), у протеклој години ECRB је проширио и на Асоцијацију медитеранских енергетских регулатора (MEDREG).

Регулаторни одбор значајан дио својих активности организује кроз радне групе, уз подршку одговарајућег одјела Секретаријата Енергетске заједнице.

Радна група за електричну енергију (EWG) је током 2014. године била посвећена развоју велепродајног тржишта, користећи при том *Регионални акциони план за отварање велепродајног тржишта у југоисточној Европи*, који је резултат заједничког рада PHLG, ECRB и ENTSO-E. Стога је Група била усмјерена на успостављање јединственог механизма алокације прекограничних преносних капацитета, успостављање механизма уравнотежења, питања отварања, дизајна и надзора тржишта, укључујући тржиште за дан унапријед и унутардневно тржиште.

Оперативно организујући свој рад успостављањем подгрупа, EWG је припремила неколико докумената, извјештаја и упоредних анализа, међу којима посебан значај имају *Препоруке ECRB-а о Аукцијским правилима SEE CAO, Препоруке ECRB-у о позицији за имплементацију мрежних правила ЕУ, Смјернице за регулаторни надзор тржишта*, развој Симулатора спајања тржишта, те квартални извјештаји о напретку у 8. региону.

Радна група за гас (GWG) је посвећена развоју тржишта гаса у региону, које је мање развијено од тржишта електричне енергије. Свега неколико земаља има развијено тржиште, док се у осталим гас користи у ограниченом обиму или никако.

Недостатак гасне инфраструктуре, укључујући и недостатак интерконекција између Уговорних страна, и даље је препрека у стварању регионалног тржишта. Омогућавање и подршка потребним инвестицијама је у домену одговорности националне легислативе и регулаторне праксе, али изградња гасне инфраструктуре позива на заједнички регулаторни приступ у региону. У том смислу су и током 2014. године настављене активности у функцији развоја гасне инфраструктуре. Проблематика складиштења и уравнотежења у транспортним гасним мрежама је била предмет неколико радионица.

GWG је био фокусиран и на поређење искустава земаља са уређеним тржиштем гаса, а посебна пажња посвећена је квалитету гаса и активностима које Агенција за сарадњу енергетских регулатора (ACER) и Европска мрежа оператора транспортног система за гас (ENTSO-G) воде у припреми оквирних смјерница и мрежних правила ЕУ о интероперабилности, алокацији капацитета и уравнотежењу у гасним мрежама.

Радна група за проблематику купаца и малопродајна тржишта (CRM WG) је трајно посвећена развоју механизма за заштиту купаца који не спречавају процес либерализације и развоја конкуренције на тржишту енергије. Група даје допринос бројним активностима Енергетске заједнице, а посебно оним у заштити рањивих купаца.

Током 2014. године CRM WG је дала значајан допринос развоју регулаторног оквира који се постепено прилагођава и потребама

купаца. Завршен је преглед пракси у домену уговора, и објављен *Извјештај о уговорима које закључују купци енергије*. Припремљена је и објављена *Анализа функционисања и развоја малопродајних тржишта електричне енергије и гаса у Енергетској заједници*. Настављене су активности на заштити и едукацији купаца, те су у том смислу, припремљене препоруке регулаторима о могућим начинима информисања купаца, дата подршка јавној кампањи у функцији потпуног отварања тржишта енергије од 1. јануара 2015. године, и организован заједнички семинар са CEER-ом. Сарадња ECRB-а са Савјетом европских енергетских регулатора ће бити настављена и кроз учешће у изради Шесте CEER-ове упоредне анализе квалитета снабдијевања електричном енергијом.

4.2 Регионална асоцијација енергетских регулатора – ERRA

Регионална асоцијација енергетских регулатора (енг. *Energy Regulators Regional Association – ERRA*) је организација независних регулаторних тијела за енергију прије свега из региона Централне Европе и Евроазије. ERRA има 24 пуноправне чланице, као и пет придружених чланица из региона. У раду ERRA-е дјелује и седам додатних придружених чланица ван региона укључујући Националну асоцијацију регулатора САД (енг. *National Association of Regulatory Utility Commissioners – NARUC*), те регулаторна тијела односно асоцијације из Африке и Азије (слика 16).

Циљеви ERRA-е су побољшање регулисања енергетских дјелатности у земљама чланицама, подстицање развоја независних и стабилних регулатора, побољшање сарадње између регулатора, размјена информација, истраживачког рада и искуства између чланица, бољи приступ информацијама о свјетској пракси у регулисању енергетских дјелатности.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је пуноправна чланица ERRA-е од 19. маја 2004. године. На Генералној скупштини у мају 2010. године, као придружене чланице ове организације су примљене и двије ентитетске регулаторне комисије – Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске.

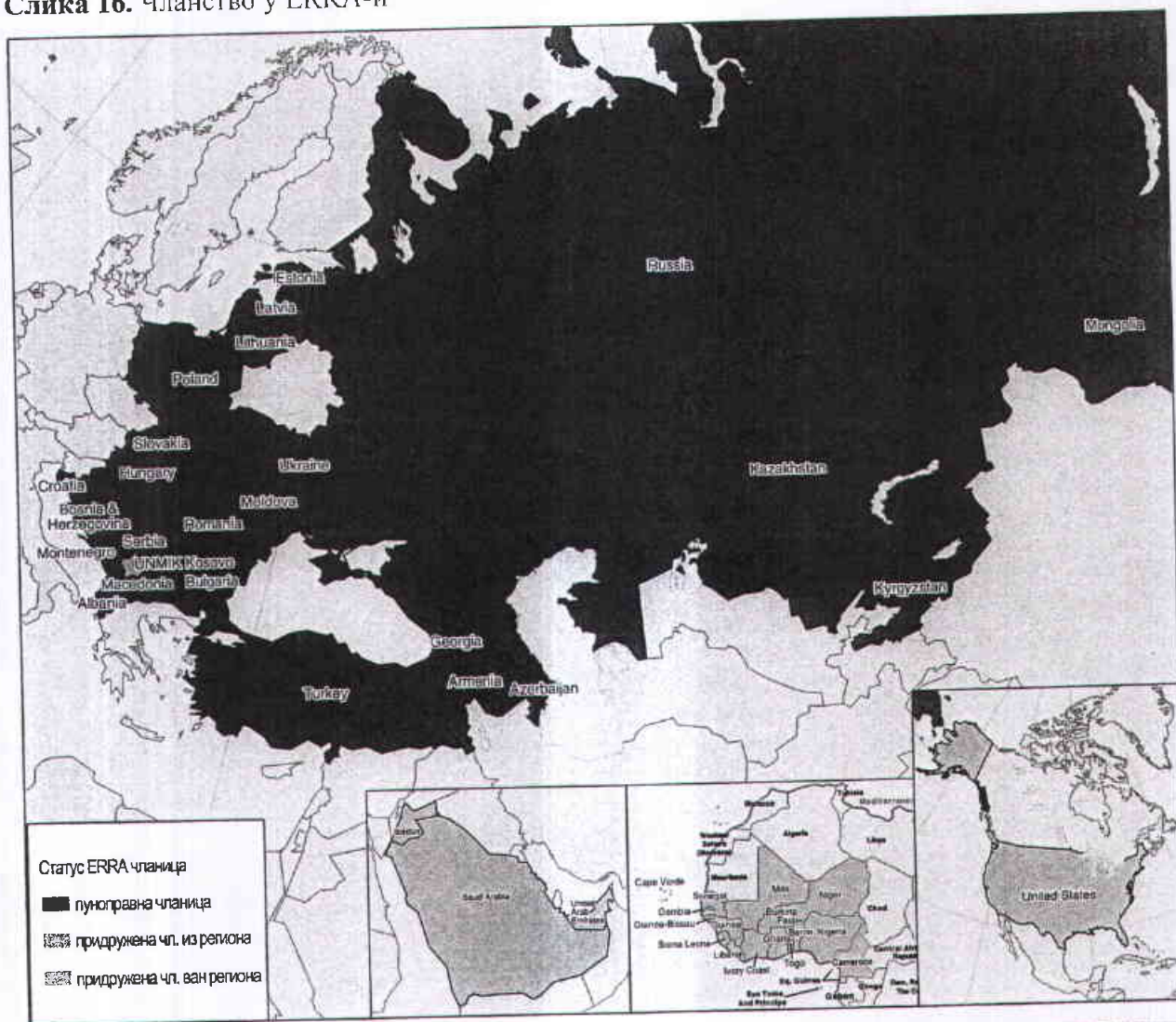
Представници ДЕРК-а активно учествују у раду Генералне скупштине, Инвестиционе конференције и Предсједништва ERRA-е, у чији састав је марта 2014. године на двогодишњи мандатни период изабран Мирсад Салкић, члан ДЕРК-а. Запажен је ангажман представника Државне регулаторне комисије и у раду сталних комитета и радних група, од којих се издвајају Стални комитет за тарифе и цијене, и Стални комитет за лиценце и конкуренцију, у којем Саша Шћекић, руководилац Сектора за лиценце и техничке послове, као предсједавајући од 2010. године посебно доприноси афирми-

саности Регулаторне комисије. Током 2014. године Радна група за правну регулативу је окончала свој рад, а формирана је Радна група за проблематику купаца и малопродајна тржишта.

У институцијама ERA-е су у протеклој години обрађиване бројне теме, међу којима се посебно издвајају структура и оперативни модели veleпродајних тржишта, отварање малопродајног тржишта, приступ мрежи и мрежне тарифе, регулације и тржишне цијене у процесу либерализације, регулаторне мјере у функцији инвестирања, ефикасност дистрибутивних компанија, прекогранична трговина капацитетима и њен утицај на интерно тржиште енергије у ЕУ, обновљиви извори, поступања по жалбама, управљање споровима, идентификација и подршка рањивих купаца итд.

Поред активног рада у тијелима ERA-е, Државна регулаторна комисија за електричну енергију испуњава своју улогу чланице ове регионалне асоцијације пружањем релевантних информација о енергетском сектору и регулаторној пракси Босне и Херцеговине.

Слика 16. Чланство у ERA-и

4.3 Асоцијација медитеранских енергетских регулатора – MEDREG

Асоцијација медитеранских енергетских регулатора (MEDREG) је започела са радом у мају 2006. године као добровољна радна група основана ради успостављања сарадње између енергетских регулатора медитеранских земаља да би постала стална регионална организација основана у Риму у новембру 2007. године.

MEDREG је асоцијација која окупља регулаторе у циљу унапређења јасног, стабилног и усклађеног регулаторног оквира кроз сталну сарадњу земаља сјеверне, јужне и источне обале Медитеранског базена. MEDREG окупља регулаторна тијела из Албаније, Алжира, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Египта, Француске, Грчке, Хрватске, Италије, Израела, Јордана, Кипра, Либије, Малте, Марока, Палестинске управе, Португала, Словеније, Шпаније, Туниса и Турске.

Организациона структура MEDREG-а обухвата Генералну скупштину која се састаје два пута годишње и пет радних група: (1) за институционална питања, (2) за електричну енергију, (3) за гас и (4) за околиш, обновљиве изворе енергије и енергетску ефикасност. Од јуна 2015. године, због повећаног интереса за ову проблематику, пета група постаје Радна група за проблематику купаца, која је од септембра 2012. године до тада дјеловала као група са посебним задатком. Секретаријат у Милану као дио MEDREG-ове структуре спроводи стратегију Генералне скупштине јачајући одговорност MEDREG-а и институционалну сарадњу у енергетском сектору Медитерана. Осим тога, Секретаријат даје снажан подстицај размјени информација међу чланицама кроз посебну групу за комуникацију која промовира мисију Асоцијације у свакој држави чланица.

Главни циљ Асоцијације је промоција јасних, стабилних и усклађених правних и регулаторних оквира Медитерана ради омогућавања инвестиција у енергетску инфраструктуру и подршке интеграцији тржишта. Стога, MEDREG промовира сталну размјену знања, искуства и стручности, прикупљање података кроз свеобухватне студије, извјештаје са препорукама, те специјализоване обуке у сфери енергетске регулације.

MEDREG-ове активности имају подршку свих регулаторних тијела земаља чланица, а од 2007. године Европске уније и Савјета европских енергетских регулатора (CEER). MEDREG је 2012. године признат од Одбора за индустрију, истраживање и енергију (ITRE) Европског парламента као референтна институција за регулисање енергије у Медитерану, док се Европска комисија у више наврата позивала на MEDREG као на кључног актера за сарадњу у сектору енергије и

*г. Мишел Тиолиер,
предсједник MEDREG-а:
“MEDREG је учинио
значајан корак напријед у
постављању темеља за
наш будући рад. Развијамо
амбициозну и конкретну
стратегију која је
усмјерена на поуздан
институционални
регулаторни оквир,
стварање оптималних
услова за инфраструктур-
на улагања, јачање
регионалне сарадње и
подршку конкурентним и
транспарентним тржиш-
тима електричне енергије
и гаса. Сви ови дугорочни
циљеви ће помоћи у јачању
заштите купаца.”*

*Из обраћања на
17. Генералној скупштини
MEDREG-а,
поводом припреме
Стратегије 2020. – 2030.
Аман, 4. јуна 2014.*

релевантног учесника у процесу успостављања Медитеранске енергетске заједнице. 2014. године MEDREG је усвојио своју свеобухватну стратегију од 2020. до 2030. године.

Представници ДЕРК-а непосредно учествују у раду Генералне скупштине, а у активностима радних група употребом различитих телекомуникационих алата, те достављањем тражених информација и коментара на нацрте докумената. Током 2014. године достављени су релевантни подаци о тржишту електричне енергије, о транспарентности у гасном сектору, регулаторним принципима и пракси, те ажуриране информације у функцији упоредних анализа. Афирмисаности Регулаторне комисије у оквиру MEDREG-а посебан допринос дао је Алмир Имамовић, руководилац Сектора за тарифе и тржишта, који је у претходном периоду од двије године, до новембра 2014. године био допредсједавајући Радне групе за електричну енергију.

Као резултат појачане MEDREG-ове институционалне сарадње са међународним организацијама, регионалним и међународним асоцијацијама, у 2014. години је одржан први округли сто између ECRB-а и MEDREG-а у Атини, Грчка са фокусом на унапређењу инвестиција и заштити купаца. Двије регионалне асоцијације регулатора су у Милану, Италија, одржале и прву заједничку радионицу о регулисању природног гаса, посвећену свеобухватној дискусији о тарифама, стандардима за пружање јавних услуга и приступу треће стране тржишту гаса.

4.4 Међународна конфедерација енергетских регулатора – ICER

Међународна конфедерација енергетских регулатора (ICER), основана у октобру 2009. године, је добровољни оквир за сарадњу енергетских регулатора на свјетском нивоу. Циљ ICER-а је да побољша информисаност јавности и креатора политичких одлука, као и разумијевање регулисања енергије и његове улоге у рјешавању широког спектра социо-економских, околних и тржишних питања.

Преко 250 регулаторних тијела са шест континената, путем 11 регионалних регулаторних асоцијација и два национална енергетска регулаторна тијела (слика 17) остварују чланство у ICER-у и учествује у његовом раду. ДЕРК је чланица ICER-а путем ERRA-е и MEDREG-а.

ICER-ове активности се концентришу на четири кључне области: (i) поузданост и безбједност снабдијевања, (ii) улога регулатора у проналажењу одговора на климатске промјене, (iii) конкурентност и приуштивост, и (iv) независност, овлашћења, одговорности, најбоље праксе и обука регулатора.

Слика 17. Чланци ICER-а

У периоду од 2012. до 2015. године ICER дјелује кроз своје виртуелне радне групе: VWG1 – отварање и интеграција регионалних тржишта, VWG2 – технолошке промјене и обновљиви извори енергије, VWG3 – питања купаца и VWG4 – добре регулаторне праксе. Тиме се наставља настојање ICER-а да изгради чврсте везе између регионалних регулаторних асоцијација широм свијета.

Актуелни резултати ове глобалне сарадње енергетских регулатора су представљени кроз шест информативних докумената, осам анализа случајева и извјештаја о најбољим праксама, укључујући међународне анализе случајева о: (1) гарантовању поузданости и безбједности снабдијевања, (2) обновљивој енергији и дистрибуираној производњи, (3) интелигентним бројилима и (4) конкурентности и проблематици приуштивости.

ICER наставља своје активности на иницијативи под називом *Жене у области енергије* коју је започео у октобру 2013. године. Циљ ове глобалне иницијативе енергетских регулатора је подршка напретку жена у области енергије кроз практичне инструменте.

ДЕРК активно прати ICER-ове активности и пружа подршку на разне начине, укључујући доставу одговора по различитим активностима и упитницима, чиме се омогућава увид и размјена пракси у областима од интереса за рад регулатора.

Кроз своју Виртуелну радну групу за образовање и најбоље праксе, ICER је 2013. године покренуо издавање ICER-ове Хронике, као средство за даљну промоцију својих циљева у смислу јачања размјене регулаторних знања и истраживања. Од тада мр. сц. Един Заметица, савјетник Комисије, као члан Уредничког одбора доприноси квалитету овог стручног часописа.

ICER-ова Хроника је публикација која се објављује два пута годишње у електронском облику и садржи стручне чланке из регулаторне проблематике. Покренула ју је VWG4 као средство за даљну промоцију ICER-ових циљева у смислу јачања размјене регулаторних знања и истраживања.

***

У мају 2012. године, ICER и Међународна мрежа енергетских регулатора (IERN) - интернет платформа која је успостављена 2003. године од стране Другог Свјетског енергетског регулаторног форума - су се ујединили у јединствену организацију под окриљем ICER-а. IERN и његова база података су сада дио ширег ICER-овог оквира.

54

5. РЕВИЗОРСКИ ИЗВЈЕШТАЈ

Финансијска средства за рад и реализацију својих активности ДЕРК обезбјеђује на начин одређен *Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ*. Основни приход представља регулаторна накнада коју плаћају власници лиценци за обављање дјелатности преноса електричне енергије, независног оператора система, дистрибуције и снабдијевања неквалификованих купаца, те међународне трговине електричном енергијом. Регулаторна накнада се одређује тако да покрије трошкове ДЕРК-а, а за вишак прихода над расходима се умањују обавезе за плаћање регулаторне накнаде у идућем периоду. На овај начин су сви остварени приходи усмјерени искључиво на подмирење основних, детаљно планираних трошкова.

Финансијско пословање ДЕРК-а углавном покрива сљедећа подручја:

- настанак и подмирење финансијских обавеза за потребе дефинисане у одобреном финансијском плану,
- краткорочно планирање и управљање новчаним токовима,
- праћење реализације финансијског плана за текућу годину,
- анализа и процјена будућих новчаних токова у сврху припреме новог финансијског плана,
- припрема финансијског плана за идућу годину,
- унутрашње финансијско извјештавање као основа за доношење одговарајућих пословних одлука,
- финансијско извјештавање према спољним тијелима, овлашћеним институцијама и јавности.

Кончан резултат свих наведених активности и донесених одлука су финансијски извјештаји којима су исказани резултати пословања на крају пословне године. Према обавезама из закона по којем је и основан, ДЕРК је дужан сваке године омогућити ревизију својих финансијских извјештаја с циљем независне и непристрасне провјере исказаних резултата пословања, као и усклађености тих поступака са важећим прописима.

На основу објављеног јавног позива за обављање услуга ревизије, у току 2014. године ревизију финансијских извјештаја ДЕРК-а претходне године је вршило друштво за ревизију, рачуноводство и консалтинг РЕВИФОРМ д.о.о. Сарајево.

Обављена ревизија је осим утврђивања реалности финансијских извјештаја у цјелини, подразумијевала и истовремену оцјену примјењених рачуноводствених политика и значајних процјена руководства ДЕРК-а.

“По нашем мишљењу, финансијски извјештаји приказују објективно, у свим материјално значајним ставкама, финансијски положај Државне регулаторне комисије за електричну енергију на дан 31. децембра 2013. године, те резултате његовог пословања и промјене у новчаном току за годину која је тада завршила у складу с Међународним стандардима финансијског извјештавања.”

*(РЕВИФОРМ,
28. марта 2014.)*

Према мишљењу независног ревизора презентација финансијских извјештаја, признавање и мјерење трансакција и пословних догађаја, објективно и истинито приказује стање средстава, обавеза, капитала и финансијског резултата пословања.

Наведеним мишљењем ДЕРК је задржао највишу ревизорску оцјену усклађености финансијских извјештаја са међународно важећим стандардима, законским прописима, принципима и политикама, као и исказаних резултата пословања који су у ранијим периодима ревидовани и од стране Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине.

У том правцу је настављено и константно побољшавање система финансијског управљања и интерне контроле који обезбеђују добро организован и ефикасан рад уз истовремену превенцију или идентификацију могућих грешака ради заштите имовине од било каквих губитака узрокованих непажњом или лошим управљањем. Из тог разлога се безрезервно спроводи свако запажање ревизора које води ка унапређењу пословања и повећању успјешности и одговорности.

Водећи се одређењем и принципима објективности и јавности у раду и у циљу пружања информација о свом финансијском положају и резултатима пословања заинтересованим лицима и широј јавности, ДЕРК сваке године објављује ревидоване годишње финансијске извјештаје. Ревидовани финансијски извјештаји за 2013. годину су објављени у "Службеном гласнику БиХ", број 41/14 и у оквиру интернет презентације ДЕРК-а.

6. ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2015. ГОДИНИ

Државна регулаторна комисија за електричну енергију ће наставити своје активности на обезбјеђењу услова за слободну трговину и континуирано снабдијевање електричном енергијом по унапријед дефинисаном стандарду квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине, уз поштовање међународних споразума, домаћих закона, одговарајућих европских уредби и директива, као и других правила о унутрашњем тржишту електричне енергије.

ДЕРК ће и у 2015. години задржати континуитет сарадње са Парламентарном скупштином Босне и Херцеговине, а посебно са Комисијом за саобраћај и комуникације Представничког дома ПС БиХ и Комисијом за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа ПС БиХ. Такође, примарни интерес ће остати и размјена информација и усклађеност кључних регулаторних активности са Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, надлежним за креирање политике у складу са *Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ*.

Сви досада примјењивани модалитети међусобног праћења и усклађивања дјеловања ће се користити и у 2015. години у односима са Регулаторном комисијом за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторном комисијом за енергетику Републике Српске, као и са другим регулаторним тијелима успостављеним на државном нивоу, прије свега са Конкурenciјским савјетом БиХ.

Како би задовољио потребе различитих нивоа одлучивања за квалитетним и поузданим статистичким подацима у подручју енергије ДЕРК ће остати референтан извор и активан генератор ових података. У овом циљу ће наставити сарађивати са Агенцијом за статистику БиХ.

ДЕРК ће пратити активности и трендове у комплетном енергетском сектору и непосредно се укључивати у све релевантне догађаје.

Кроз своје дјеловање ДЕРК ће бити усмјерен на:

- доношење тарифа у оквиру својих надлежности,
- издавање лиценци,
- регулаторни надзор лиценцираних субјеката,
- креирање нових регулаторних правила, те анализирање раније донесених регулаторних правила и постојеће праксе, уз преглед и ревизију аката ДЕРК-а,
- развој и примјена новог начина пружања помоћних услуга и балансирања електроенергетског система БиХ,

- стварање већег степена интеграције домаћег тржишта електричне енергије, с посебним фокусом на ефикасно функционисање малопродајног и велепродајног тржишта,
- јачање капацитета за испуњавање међународних обавеза у вези са регулаторним извјештавањем,
- одобравање и надзирање правила која развију Независни оператор система у Босни и Херцеговини, Електропренос Босне и Херцеговине и Комунално Брчко,
- одобравање *Индикативног плана развоја производње за период 2016. – 2025. година, Дугорочног плана развоја преносне мреже* за наредни десетогодишњи период, као и *Плана инвестиција Електропреноса БиХ,*
- праћење примјене Механизма наплате између оператора преносног система (ТС механизам) и рада Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи (SEE CAO),
- праћење активности на припреми мрежних кодекса ЕУ,
- информисање регулисаних субјеката и јавности о регулаторној пракси,
- социјални аспект у домену регулаторне праксе, и
- обављање осталих послова који му буду повјерени у надлежност.

У спровођењу својих активности ДЕРК ће, у границама овлашћења која су му законом повјерена, водити рачуна о заштити купаца и дати свој пуни допринос у изналажењу најбоље примјенивих рјешења у идућем периоду.

С обзиром на чињеницу да је Босна и Херцеговина темељем Уговора о успостави Енергетске заједнице обавезна у своје законодавство транспонирати и у пракси примијенити нове прописе Европске уније о интерном енергетском тржишту ("Трећи пакет"), ДЕРК ће у оквирима својих компетенција и оптималном координацијом са другим кључним субјектима дати свој допринос развоју правног оквира.

У интересу свих кључних субјеката је спровођење реформе електроенергетског сектора у Босни и Херцеговини, хармонизација подзаконских прописа и ефикасна координација међу тијелима која учествују у њиховој припреми и изради. Циљ је креирање јасног и поузданог законодавног оквира заснованог на европским директивама и правилима о унутрашњем тржишту електричне енергије.

У том смислу, ДЕРК планира активно учешће у изради законодавног оквира у области електричне енергије у Босни и Херцеговини у складу са правном тековином ЕУ, те у отклањању недостатака у електроенергетском сектору који су наведени у *Извјештају Европске комисије о напретку БиХ у 2014. години.*

ДЕРК ће такође партиципирати у подршци и спровођењу регионалних приоритета и пројеката Енергетске заједнице, али и приоритета који су у оквиру Енергетске заједнице идентификовани за електроенергетски сектор Босне и Херцеговине, односно које наводи *Извјештај о имплементацији acquis-a према Уговору о успостави Енергетске заједнице*.

У 2015. години наставља се пројекат Агенције за међународну сарадњу САД (USAID) кроз који се развија партнерски однос босанскохерцеговачких енергетских регулатора са Националном асоцијацијом регулатора САД (NARUC) и више регулаторних комисија из њеног састава, при чему је Регулаторно тијело из Охаја (енг. *Public Utilities Commission of Ohio – PUCO*) водећа комисија.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију ће пратити реализацију новог вишегодишњег пројекта USAID-а *Инвестирање у сектор енергије (EIA)* који је покренут крајем 2014. године и учествовати у реализацији појединих компоненти које су функцији рада регулатора.

У центру занимања биће и активности међународних тијела које се односе на регулисање тржишта електричне енергије, прије свега оних у чијем раду ДЕРК и сам учествује:

- ECRB – Регулаторни одбор Енергетске заједнице (укључујући Радну групу за електричну енергију, Радну групу за гас и Радну групу за проблематику купаца и малопродајна тржишта),
- ERRA – Регионална асоцијација енергетских регулатора (укључујући Стални комитет за лиценце и конкуренцију, Стални комитет за тарифе и цијене и Радну групу за проблематику купаца и малопродајна тржишта),
- MEDREG – Асоцијација медитеранских енергетских регулатора (укључујући Радне групе за институционална питања; за електричну енергију; за гас; за проблематику купаца, те за околиш, обновљиве изворе и енергетску ефикасност),
- ICER – Међународна конфедерација енергетских регулатора (укључујући Шести Свјетски енергетски регулаторни форум, који се одржава сваке треће године).

ДЕРК ће такође наставити праћење рада Савјета европских енергетских регулатора (CEER) и Агенције за сарадњу енергетских регулатора (ACER).

Додатне информације о
раду и поступцима које
води Државна
регулаторна комисија за
електричну енергију могу
се наћи у оквиру интернет
презентације на адреси
www.derk.ba, односно
добити контактом на
телефоне 035 302060 и
302070,
телефах 035 302077,
e-mail info@derk.ba или у
сједишту ДЕРК-а у Тузли,
Улица М. Јовановића 4/II.

ПРИЛОГ А: Основни подаци о електроенергетском систему Босне и Херцеговине
(коришћени подаци НОС-а БиХ, Електропреноса БиХ и електропривреда у БиХ)

Основни подаци о инсталисаним капацитетима производних објеката

Укупан инсталисани капацитет производних објеката у Босни и Херцеговини износи 3.988,58 MW, од чега у већим хидроелектранама 2.048,60 MW, а у термоелектранама 1.765 MW. Инсталисани капацитет малих хидроелектрана, вјетро и соларних електрана у БиХ је 83,75 MW, док је 91,23 MW инсталисано у индустријским електранама.

Хидроелектране	Снага агрегата (MW)	Укупна инсталисана снага (MW)	Термоелектране	Инсталисана Расположена		
				снага (MW)	снага (MW)	
Требиње I	2×54+1×63	171	ТУЗЛА	715	635	
Требиње II	8	8	Г3	100	85	
Дубровник(БиХ+Хр.)	2×108	216	Г4	200	182	
Чапљина	2×210	420	Г5	200	180	
Рама	2×80	160	Г6	215	188	
Јабланица	6×30	180	КАКАЊ	450	398	
Грабовица	2×57	114		Г5	110	100
Салаковац	3×70	210		Г6	110	90
Мостар	3×24	72		Г7	230	208
Мостарско блато	2×30	60	ГАЦКО	300	276	
Пећ-Млини	2×15	30		УГЉЕВИК	300	279
Јајце I	2×30	60				
Јајце II	3×10	30				
Бочац	2×55	110				
Вишеград	3×105	315				

Основни подаци о преносном систему

далеководи		интерконекције	
Називни напон далековода	Дужина (km)	Називни напон далековода	Број интер-конектора
400 kV	864,73	400 kV	4
220 kV	1.524,80	220 kV	10
110 kV	3.888,63	110 kV	22
110 kV - кабловски вод	31,78	Укупно	36

трафостанице			трансформатори		
Врста трафостанице	Број трафостаница	Инсталисана снага (MVA)	Преносни однос трансформатора	Број транс-форматора	Инсталисана снага (MVA)
ТС 400/x kV	9	6.090,5	ТР 400/x kV	14	4.900,0
ТС 220/x kV	8	1.423,0	ТР 220/x kV	14	2.100,0
ТС 110/x kV	128	4.855,0	ТР 110/x kV	222	5.376,5

62

ПРИЛОГ Б: Основни електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине

	(GWh)				
	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	БиХ
2014. година					
Производња у хидроелектранама	1.542,61	2.522,09	1.755,81		5.820,52
Производња у термоелектранама	5.786,99	3.133,66			8.920,65
Производња у малим и индустр. ел.	188,97	82,39	17,31		288,67
Производња	7.518,57	5.738,14	1.773,12		15.029,84
Дистрибутивна потрошња	4.392,55	3.526,02	1.310,79	251,65	9.481,01
Губици преноса					304,46
Велики купци	442,76	155,87	1.811,57*		2.410,20
Сопствена потрошња електрана		14,12			14,12
Потрошња	4.835,31	3.696,01	3.122,37	251,65	12.209,79
*Укључујући и 755,93 GWh које су Алуминиј и БСИ набавили као квалификовани купци					
2013. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	БиХ
Производња у хидроелектранама	1.854,43	2.920,91	2.348,28		7.123,62
Производња у термоелектранама	5.549,53	3.390,12			8.939,65
Производња у малим и индустр. ел.	150,59	73,98	14,71		239,28
Производња	7.554,55	6.385,01	2.362,99		16.302,55
Дистрибутивна потрошња	4.401,52	3.567,50	1.343,83	258,14	9.570,99
Губици преноса					343,10
Велики купци	448,20	126,21	2.048,14*		2.622,55
Сопствена потрошња електрана		13,26	8,74		22,00
Потрошња	4.849,72	3.706,97	3.400,71	258,14	12.558,64
* Укључујући и 884,94 GWh које је Алуминиј набавио као квалификовани купац					
2012. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	БиХ
Производња у хидроелектранама	1.086,63	1.832,77	1.229,30		4.148,70
Производња у термоелектранама	5.367,80	3.251,70			8.619,50
Производња у малим и индустр. ел.	115,40	43,04	7,89		166,33
Производња	6.569,83	5.127,51	1.237,19		12.934,54
Дистрибутивна потрошња	4.340,28	3.551,14	1.379,43	262,54	9.533,39
Губици преноса					308,14
Велики купци	446,23	119,18	2.136,41*		2.701,83
Сопствена потр. електрана и пумпање		13,62	67,26		80,88
Потрошња	4.786,52	3.683,94	3.583,10	262,54	12.624,24
* Укључујући и 910,54 GWh које је Алуминиј набавио као квалификовани купац					
2011. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	БиХ
Производња у хидроелектранама	1.113,63	1.817,09	1.395,40		4.326,12
Производња у термоелектранама	6.138,01	3.449,76			9.587,77
Производња у малим и индустр. ел.	100,82	28,61	6,60		136,04
Производња	7.352,47	5.295,46	1.402,00		14.049,93
Дистрибутивна потрошња	4.284,17	3.556,16	1.363,04	271,71	9.475,08
Губици преноса					324,17
Велики купци	417,17	124,08	2.216,62*		2.757,87
Сопствена потрошња електрана		14,23	21,22		35,45
Потрошња	4.701,34	3.694,47	3.600,88	271,71	12.592,57
* Укључујући и 876,00 GWh које је Алуминиј набавио као квалификовани купац					
2010. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	БиХ
Производња у хидроелектранама	2.094,61	3.246,91	2.604,67		7.946,20
Производња у термоелектранама	5.012,79	2.856,00			7.868,80
Производња у малим и индустр. ел.	182,77	62,11	8,54		253,41
Производња	7.290,17	6.165,02	2.613,21		16.068,40
Дистрибутивна потрошња	4.232,92	3.522,19	1.367,75	277,35	9.400,21
Губици преноса					337,95
Велики купци	371,43	110,26	2.030,80*		2.512,49
Сопствена потр. електрана и пумпање		12,96	2,21		15,17
Потрошња	4.604,35	3.645,41	3.400,76	277,35	12.265,82
*Укључујући и 1068,48 GWh које су Алуминиј и БСИ набавили као квалификовани купци					

64

ПРИЛОГ Ц: Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине са оперативним подручјима Електропреноса БиХ и дистрибутивним подручјима електропривреда (децембар 2014. године)

